

■ **PÄÄKIRJOITUS**

Tähtäin vuoden 2006 jälkeiseen aikaan 1

■ **ALUEIDEN JA HALLINNON KEHITTÄMISOSASTO**

Muistikuvia Pekka Kilvestä 2
Valtiosihteeri Mykkänen haastattelussa 3

■ **EUROOPAN UNIONI**

Brysselin kuulumisia 4
Agenda 2007: Elementit koossa, löytyykö tahtoa? 5
Yritysten aluetukisäännöt 6
Ministeri Mannisen puhe innovaatiopolitiikasta 7
Espanjan talousministeriön osastopäällikön vierailu 8

Alueellisen yhteistyön tulevaisuus pohdinnassa 8
Tulevan rakennerahastokauden valmistelu 10
Agenda 2007-tiedotustilaisuuksia 10
Koulutuskierron EU-hankkeista 11
*** Yhteisöaloitteet ja pilotit**
Interreg III B:n ja Interactin kuulumisia .. 12
Naapuruusohjelmat tarkastelussa 14
*** Pohjoismainen yhteistyö ja aluepolitiikka**
NÄRP:in ja Nordregion kuulumisia 15
*** Muuta**
ESPON-ohjelman tutkimuksia 15

■ **KANSALLINEN ALUEPOLITIikka**

Aluepoliittisten toimenpiteiden seuranta .. 16
Aluekeskusohjelman toteutus 2005 17

Aluekeskusohjelman perusrahoitus 18
Alueellistamistoimet vaikuttaneet 18
Kainuun hallintokokeilun väliraportti 18
Naisten resurssikeskukset Ruotsissa 19
Valtioneuvoston ennakoitiverkosto 19
*** Tutkimuspalsta**
Keskustelu Lapin kehityksestä jatkuu 20
Ikääntymisen yhteistyöprojekti 21
Ennakointia maakuntasuunnitteluun 21
Kansallinen kaupunkifoorumi 22

■ **SVENSK RESUME** 23

PÄÄKIRJOITUS

Tähtäin vuoden 2006 jälkeiseen aikaan

Sekä kansallisessa että EU:n alue- ja rakennepolitiikassa valmistelun painopistettä on yhä voimakkaammin siirretty vuonna 2007 alkavaan ohjelmakauden. Hallitus tarkistaa paraikaa hallituksen strategia-asiakirjaa (HSA) hallituskauden loppuajalle. Tämä koskee myös aluekehittämistä, jossa on tarkoitus vahvistaa strategista otetta ja nykyisen toteutuksen tehokkuutta. Tähän liittyen kansallisen aluekehittämisen tulevia strategisia linjauksia ja aluekehitystyön tulevaa sisältöä vuoden 2006 jälkeen on ryhdytty valmistelemaan alueiden ja hallinnon kehittämisosastolla. Työtä varten asetetaan laaja-pohjainen työryhmä, jonka määräaika ulottuu ensi vuoden alkupuolelle. Sen tehtävänä on arvioida aluekehityksen lähivuosien keskeisimmät haasteet, uudelleen arvioida ja määritellä ydintavoitteet ja painopisteet tulevalle aluekehitystyölle sekä tehdä esitys strategisesti jätävän ja kootun aluekehitystyön toteuttamiseksi.

Myös maakunnissa on, uusien päätävien elinten aloitettua työskentelynsä tämän vuoden alussa, aika tarkistaa

kehittämislinjauksia. Tässä tarkoituksessa tullaan maakunnan liitoille antamaan ohjeet maakuntaohjelmien tarkistamiseksi ennen juhannusta.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan valmistelu tulevalle kaudelle jatkuu sekä sisällön että rahoitusraamien osalta kiivaana. Tavoitteena on, että rahoituskehityksistä ja siihen liittyvistä asetuksista voitaisiin sopia jo kesäkuussa. Jos näin ei käy, uhkana on, että ratkaisut siirtyvä Suomen puheenjohtajuuskaudelle ensi vuoden loppuun.

Komissio valmistelee yhteisön strategisia suuntaviivoja käymällä kahdenvälisiä neuvotteluja jäsenmaiden kanssa lähimmän kuukauden aikana. Suomen neuvottelu on 7. huhtikuuta Brysselissä. Keskustelujen perusteella suuntaviivoista laaditaan luonnos, joka käsitellään epävirallisessa ministerikokouksessa toukokuun lopulla.

Kansallista strategista viitekehystä EU-ohjelmatyötä varten tullaan valmistelemaan työryhmässä, jossa jäseninä ovat keskeisten ministeriöiden, maakuntien liittoutumien ja sosiaalipartnereiden edustajat. Työryhmän tulee

tehdä ehdotus viitekehyyksi loka-kuun loppuun mennessä. Sitä käytetään sitten pohjana varsinaisia tavoiteohjelmia laadittaessa.

Alueiden ja hallinnon kehittämisosastolla tapahtuu lähiaikoina myös suuria muutoksia. Osastopäällikkö **Kilven** äkillisen poismenon jälkeen uuden osastopäällikön haku on ollut meneillään. Hakuaika päättyi 25. helmikuuta. Hakijoita on 14. Uusi osastopäällikkö pyritään nimeämään mahdollisimman pian. Aluekehitysohjohtaja **Mårten Johanssonin** siirtyminen huhtikuussa Tammisaaren kaupunginjohtajaksi merkitsee sitä, että myös hänen tilalleen haetaan uutta henkilöä vetämään EU:n alue- ja rakennepolitiikkaan liittyvien Suomen kannanottojen valmistelua. Tarkoituksena on edelleen vahvistaa ja jättevoittää valmistelua muodostamalla vain siihen keskittyvä ”Agenda 2007” -yksikkö osaston sisälle.

Veijo Kavonius

Muistikuvia Pekka Kilvestä

Ylijohtaja **Pekka Kilpi** on pois-sa. Tuntuu oudolta, että hänen vauhdikkaita askeliaan ei voi enää kuulla eikä hänen jyrkää olemuksensa ole enää tavoitettavissa. Häntä emme hevin unohda. Pekka Kilpi tuli työhuoneeni ovelle viidennen kerroksen kahvioon lokakuussa 1990. Mieleeni on jäänyt, kuinka hän avasi rivakasti oven, tuntui mielestäni täyttävän olemuksellaan koko oviaukon, oli kiireinen, lähes levoton ja puhui kohtalaisen selkeästi ja kovaa. Se oli ensi tapaaminen.

Pekan kanssa sai luotua myös luottamukselliset suhteet. Hän halusi näyttää aina kirkon paikan, mutta me saimme sen jälkeen itse valita toimintatapamme. Keskusteluille jäi tilaa ja ne olivat reiluja ja asioissa pitäytyviä. Hämästyttävä nopeus oli hänen tavaramerkkinsä. Siltä istumalta näkemykset olivat yleensä valmiita. Kuuluisaan mustaan vihkoon tehtiin nopeat merkinnät ja asia oli sillä selvä. Muistiotamme hän luki ahkerasti ja teki niihin aina tarkkoja, asiaa selventäviä korjauksia.

Muistan, kuinka sihteeri **Carita Rostiala** jakoi yhteen aikaan lähes joka aamu meille Pekan toimeksiantoja, jotka olivat syntyneet salkun päällä aamujunassa Järvenpäästä Helsinkiin. Niitä tutkittiin usein porukalla, kun käsialasta

ei saatu selvää. Myöhemmin toimeksiannot muuttuivat sähköpostiviesteiksi, jotka alkoivat ”Tervehdys Nuottaniemestä”. Nämä viestit oli lähetetty yleensä myöhään illalla tai varhain aamulla. Myös puhelin soi silloin tällöin ja se alkoi aina ”Pekka täällä, terve” ja sitten mentiin suoraan asiaan. Eikä ajatusten ulostuloa sopinut noin vain keskeyttää, vaan piti odottaa kysymyksiä ja antaa niihin mieluusti lyhyt ja selkeä vastaus.

Pekan asiantuntemus oli syvää ja laajaa. Asioiden hallintaan yhdistyi erittäin laajan verkoston ahkera käyttö. Juuri laaja-alaisuutta ja asioiden näkemyksellistä haltuunottoa tarvitsisimme tähän pirstaleiseen maailmaamme. Osia ei voi hoitaa ilman kokonaisuuden hallintaa ja Pekan kaltaisia kokonaisuuksien hallitsijoita on liian vähän.

En ole yli kolmenkymmenen vuoden aikana tavannut asioiden johtamisessa ylijohtaja Kilpeä parempaa esimiestä. Näin ainakin, jos mittatikkuna käytetään asiantuntemusta, näkemyksellisyttä ja selkeyttä. Se, mistä sovittiin, piti aina. Hän ei ollut alaistensa kuullen eri mieltä omien esimiestensä kanssa eikä arvioinut muiden alaisten tekemisiä toisille. Ei ollut pikku näppärää juonittelua, ei eri tahoille puhuttuja erilaisia versioita. Pekka oli luotettava ja horjumaton kuin peruskallio.

Oma viimeinen kahdenkeskinen

keskustelumme käytiin osaston Uuden Vuoden vastaanotolla. Keskustelimme niitä näitä matkoista ja muusta. Lopuksi toivotimme toisillemme ”Hyvää Uutta Vuotta”. Se uusi vuosi loppui hänen kohdallaan liian äkkiä, täydessä iskussa oleva, neljän ministeriön mies kaatui saappaat jalassa kuten sanotaan. Vielä sairasvuoteeltaankin Pekka hoiteli puhelimesta hänelle tyypilliseen tapaan työtehtäviä, joista tuli hänen viimeisiä.

Ylijohtaja Pekka Kilven äkillinen menehtyminen jätti meille suuren aukon. Pekalla oli laaja sydän ja kookas peukalo. Peukalon jälki näkyy vielä pitkään, vaikka sydän onkin pysähtynyt. Suru saa vallata meidän mieleemme. Kaipaamme esimiestä ja kaipaamme ihmistä. Hän oli mieltynyt viimeistä maljaa nostaessaan sanontaan ”One for The Road”. On meidän vuoromme toivottaa ”Yksi pitkälle matkallesi, arvoisa esimieheni”. Kuudennen kerroksen orkesterin kapellimestarin koroke on nyt tyhjä. Vain sellot soittavat hiljaisia mollisointuja.

Pekan muistoa kunnioittaen ja lämmöllä ajatellen

Eino Hosia

Valtiosihteeri Mykkäsen päätehtävinä aluekehitys ja aluepolitiikka

Maakuntajohtaja Antti Mykkänen aloitti sisäasiainministeriössä alue- ja kuntaministeri Hannes Mannisen valtiosihteerinä 1.2.2005. Toimensa aikana hän on virkavapaalla Pohjois-Savon maakuntajohtajan tehtävistä. Alue-Integraattorin haastattelussa valtiosihteeri kertoo näkemyksistään aluekehityksestä ja tulevasta rakennerahastokaudesta.

Uusi valtiosihteeri kertoo aloittaneensa innostuneesti uusissa tehtävissään.

– Tehtäviini kuuluu laajasti ottaen Suomen aluekehitys ja siihen liittyvä ohjelmatyö, rakennerahastouudistukseen, valtiosihteeri kuvailee tehtäviään. Kun tähän saakka olen ollut tekemisissä niiden kanssa omassa työssäni aluetsolla, niin nämä tehtävät ovat todella kiinnostavia ja haastavia.

Mykkänen kertoo jo ensimmäisen työpäivän olleen mielenkiintoinen, kun hän ministeri Mannisen sijaisena osallistui hallituksen ensimmäiseen politiikkariihen, jossa hallituksen loppukauden linjauksista keskusteltiin.

Valtiosihteeri on ministerin luottamuksella toimiva virkamies

– Valtiosihteerien tehtävä on edesaut-

taa ja edistää hallitusohjelman toteutumista, toimia ministerin apuna, viedä eteenpäin ministeriöiden asioita ja olla mukana useamman ministeriön yhteisissä hankkeissa, valottaa Mykkänen uuden virkamiehen rooliaan. Valtiosihteeri toimii ministerin luottamuksella.

Valtiosihteerin näkemykset aluekehityksestä

Minkälaisena koet alueiden kehityksen kannan tällä hetkellä?

– Suomi on jakaantunut kolmeenlaisiin alueisiin. ”Tekoalueet” pärjäävät kansainvälisessä vaihdannassa hyvin. Ne luovat vahvaa aluetuotetta ja vahvistavat osaamistaan. Tämä tyyppisiä alueita ovat maamme suurimmat ja kansainvälisimmät kaupungit.

– Toisena ryhmänä ovat ”tukialueet”, joissa on vahvaa kehityspotentiaalia ja jotka ovat omien alueidensa vetureita, mutta jotka tarvitsevat myös erilaista suoraa taikka välillistä yhteiskunnan tukea pärjätäkseen tässä roolissaan.

– Sitten ovat ”talkoalueet” eli alueet, joissa yhteiskunnan monimuotoisista tukitoimista huolimatta kehitysnäkymät ovat haasteelliset.

Mitkä ovat mielestäsi suurimmat mahdollisuudet ja haasteet alueiden kehitykselle tulevaisuudessa?

– Koko julkisen talouden näkökulmasta ja alueiden kehitysnäkökulmasta peruskysymyksenä on, miten kukin alue pärjää avoimessa taloudessa. Parhaiten pärjäävien alueiden mahdollisuudet liittyvät avautumiseen, kansainvälistymiseen, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kansainväliseen verkottumiseen, osaamis- ja tuotekehityssatsauksiin.

– Kun ajatellaan keskimääräistä suomalaista kaupunkiseutua, niin siellä tulisi löytää ja kehittää niitä klustereita, joilla on globaalissa kilpailussa paras mahdollisuus pärjätä. Itse uskon juuri tähän klusteriperustaiseen kehittämiseen. ICT:n ohella ympäristö- ja hyvinvointiklusterit nousevat vahvimmalle sijalle tulevaisuudessa. Näissä meillä on mahdollisuuksia kasvavilla markkinoilla, kuten Venäjällä ja Kiinassa.

Mitkä ovat valtiosihteerin mielestä sisäasiainministeriön kannalta tärkeimmät alueiden kehittämistoimet tulevaisuudessa?

– Tärkein asia on, että aluekehittämisen strategista otetta jämäköitetään. Sinänsä hyvää ja monipuolista ohjelmatyötä on vedettävä yhteen. Linja pitää olla selvä, toteuttamistavat ja välineet voivat vaihdella alueiden ja niiden tarpeiden mukaan. Kansallinen ja EU:n ohjelmatyö ovat hyviä kehittämisen välineitä. Niiden vaikuttavuutta on parannettava. Aluetalouksia on vahvistettava. Satsauksia osaamiseen ja yritystoimintaan tarvitaan edelleen. Erityinen huoli on pidettävä alueista, jotka uhkaavat jäädä kehityksen kelkasta.

Agenda 2007-neuvotteluissa tärkeä säilyttää Itä- ja Pohjois-Suomen nykyisenkaltainen tukitaso

Uuden EU:n rakennerahastokauden neuvottelut ovat käynnissä. Mitkä ovat mielestäsi Suomen kannalta tärkeimmät tavoitteet, jotka tulisi saavuttaa?

– Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen noin nykyisenkaltainen tukitaso ja aluepolitiikan välineistö on tavoitteena. Etelä- ja Länsi-Suomen kehitysongelmista kärsivät alueet on pidettävä rakennerahastopolitiikan piirissä. On tärkeää, että suoria yritystukia voidaan Suomessa käyttää niillä alueilla, jotka eivät Tekes-tyyppisiä tukia voi saada, koska alueilla ei ole vaadittavaa yritystoimintaa.

Valtiosihteeri Mykkänen kertoo, että Suomen tavoitteena on edelleen saada aikaan neuvotteluratkaisu kesään mennessä.

EU-ohjelmia on runsaasti ja onkin puhuttu ”ohjelmaviidakosta”. Näetkö uudella kaudella muutostarpeita tässä subteessa?

– Kehitys on menossa parempaan suuntaan. Nyt tuntuisi loogiselta, että Suomella ohjelmat olisivat vähintään neljän suuralueen pohjalta. Myönteistä on se, että uusien ohjelmien sisältö yksinkertaistuisi. Otsakkeiden määrää vähennettäisiin selvästi.

– Mutta tämä ei kuitenkaan vielä riitä, sillä EU-ohjelmatkin ovat tosiasiasa samalla tavalla väline ja työkalupakki kuten kansalliset ohjelmat.

Brysselin kuulumisia

Rahoituskehysten ja siihen liittyvän asetuspaketin käsittely on jatkunut vuodenvaihteen jälkeen Luxemburgin johdolla. Puheenjohtajan kunnianhimoisena tavoitteena on päästä asiassa poliittiseen yhteisymmärrykseen viimeistään kesäkuussa. Luxemburgilla on yritykseen yhdessä suhteessa hyvät edellytykset: sitä pidetään tasapuolisena ja rehellisenä välittäjänä, koska sillä ei ole omia suoranaisia etuja ajettavana. Aika voi kuitenkin loppua kesken.

Lissabonin strategian elvytys tavoitteeksi

Lisäksi Luxemburgin pyrkimykset ovat hyvin sopusoinnussa toisen kunnianhimoisen tavoitteen kanssa. Uusi komissio ja sen puheenjohtaja ovat ottaneet ns. Lissabonin strategian elvyttämisen oman toimintansa tärkeimmäksi tavoitteeksi. Siihen pyritään tukemalla määrätietoisesti kaikkia sellaisia toimia, joiden vaikutuksesta EU:n kilpailukyky maailmanmarkkinoilla paranee ja talouden kasvuvauhti nopeutuu olennaisesti nykyisestä. Lissabonin strategian alkuperäinen tavoite – EU:n nostaminen maailman kilpailukykyisimmäksi tietotaloudeksi vuoteen 2010 mennessä – kyllä tunnustetaan, ainakin epävirallisesti, epärealistiseksi. Mutta itse tavoitetta ei suinkaan ole hylätty, vaikka jäsenmaiden heikosta sitoutumisesta johtuen aikataulusta joudutaan

kin tinkimään.

Kasvua komissio haluaa hakea sieltä, mistä sitä on nopeimmin saavutettavissa, eli uusista jäsenmaista. Uskotaan, että niiden kasvua voidaan taluksien suhteellisen jälkeenyäneisyyden vuoksi olennaisesti jouduttaa mm. alue- ja rakennepoliittikan keinoin. Pysyvästi parempaa kilpailuetua taas halutaan rakentaa suuntaamalla entistä enemmän voimavaroja tutkimus- ja kehitystyöhön.

Budjetin loppusummasta vääntöä

Saadakseen liikkumavaraa tavoitteiden sa toteuttamiseen komissio on esittänyt, että EU:n budjettia kasvatetaan nykyisestä niin, että sen loppusumma nousee 1,26 %:iin unionin bruttokansantuotteesta. Tämä olisi tarpeen jo yksin siksi, että budjetin suurimman menoerän, maatalouden, osalta leikkaukset eivät enää ole mahdollisia Ranskan ja Saksan sovittua asian. Toisaalta maatalousmenot laskevat reaalisesti. Ns. nettomaksajat ovat vaatineet budjetin loppusumman laskemista yhden prosentin tasolle. Kun maatalouden menot on vakioitu, tämä tarkoittaisi sitä, että supistukset joudutaan tekemään kaikissa muissa menoryhmissä, siis sekä alue- ja rakennetuissa että tutkimus- ja kehityspanostuksissa. Tämä taas olisi täsmälleen vastoin sitä, mihin

komissio pyrkii.

Luxemburg on luvannut julkistaa 10.3. ns. neuvottelulaatikon, jossa se esittelee menetelmän, jolla päästäisiin ratkaisuun. Sen myötä rahoituskehysten käsittelyn painopiste siirtyy virkamiehiltä poliitikoille. Yleisesti arvellaan, että ratkaisua yritetään etsiä tasolta, joka on lähempänä nettomaksajamaiden kuin komission esittämää linjaa. Toinen tärkeäksi noussut prosenttiluku neuvotteluissa on 4 %:n tukikatto, joka nähdään ongelmallisena uusissa jäsenmaissa, koska se laskee niiden tukitasa-asukasta kohden ja vähentää olennaisesti niiden saamaa kokonaisrahoitusta. Silti näyttää siltä, että helpoimmin yhteisymmärrykseen pääsevät nettomaksajat ja uudet jäsenmaat, koska viimeainitut tulevat joka tapauksessa saamaan suurimmat tuet oli budjetin loppusumma suurempi tai pienempi.

Vanhat jäsenmaat, jotka tähän asti ovat olleet suurimpia hyötyjiä, ovat uudessa järjestelmässä suhteellisesti suurimpia häviäjiä. Jos budjetti jää kovin pieneksi, rahaa niiden tarpeisiin ei jää riittävästi. Niinpä ne ovat alkaneet osoittaa selviä hermostumisen merkkejä. Italian pääministeri Berlusconi esitti jo hädissään maataloudesta saavutetun sovun avaamista, jottei koheesiopoliittikkaa jouduta leikkaamaan kohtuuttomasti budjetin pienessä.

EU:n kilpailukykyyn tukemisessakin (otsake 1a) maiden näkökannat eroavat toisistaan. Tiukkaa budjettikuria ajavat maat painottavat yhteisrahoituksen toissijaisuutta jäsenvaltioiden toimiin verrattuna sekä korostavat tutkimus- ja kehitystoimia ja koulutusta, joissa EU:lla on lisäarvoa. Vanhat koheesiomaat korostavat, että kilpailukyky edellyttää alueellista koheesiota. Uudet jäsenvaltiot näkevät, että t&k:tä tulisi käyttää uusien ja vanhojen jäsenvaltioiden välisen teknologiakuilun umpeen kuromiseen.

Ratkaisu rahoituskehysistä voi venyä

Lopulliset periaateratkaisut rahoituskehysistä pitäisi sitten saada sovittua kesäkuun Eurooppa-neuvostossa. Sitä ennen pitäisi komission ja jäsenmaiden välillä olla edes jonkinasteinen yhteisymmärrys rahojen jakoa ja käyttöä koskevista asetusteksteistä. Lisäksi Euroopan parlamentin mielipidettä ei voi jättää huomiotta. Osa asetuksista kuuluu

>

– Maakuntaohjelman merkitys tulee korostumaan, koska siinä eri ohjelmien painotuksia ja rahoitustarpeita vedetään yhteen. Se on väline, jolla alueet käyvät keskustelua valtion keskuhallinnon kanssa. Jos keskusteluja lähdetään käymään yksittäisten ohjelmien pohjalta, niin keskuhallinnosta loppuvat jo virkamiehetkin.

Onko mielestäsi kansallisen ja EU:n aluepolitiikan suhteessa kehitystarpeita tulevaisuudessa?

– Unionin rakennerahastovaroja on tähän saakka kohdennettu alueille, joilla on suurimmat haasteet kuten köyhyys, pitkät etäisyydet tai harva asutus. Yksi looginen työnjako on se, että rakennerahasto-ohjelmat keskittyvät rankim-

mista rakennemuutoksista tai muista haasteista kärsiville alueille.

– Kansalliset ohjelmat puolestaan ovat joustavampia; niitä voi kehittää ja kohdentaa kansallisten tarpeiden mukaan. Kun rakennerahasto-ohjelmat ovat seitsemän vuoden pituisia, niin olisi hyvä harkita onko kansallisia ohjelmia järkevä sementoida tavattoman pitkiksi periodeiksi eteenpäin, josta kansallinen reagoitiherkkyys kärsii.

– Järjestelmä ei voi olla senkaltainen, että jatkuvasti tulee lisää alueita, lisää tukia ja lisää ohjelmia entisten päälle. Aina on hyvä katsoa, miten tätä järjestelmää yksinkertaistettaisiin, peräänkuuluttaa valtiosihteri Mykkänen.

Caroline Haga

Agenda 2007: Elementit ovat koossa, mutta löytyykö tahtoa?

Kaikki odottavat puheenjohtajamaan Luxemburgin kompromissiesityksiä neuvostolle. Valmistelu on teknisesti viety niin pitkälle, että periaateratkaisu rahoituksesta voi olla mahdollinen neuvostossa kesäkuussa 2005. Nyt on vain kysymys poliittisesta tahdosta. Halutaanko tehdä kompromissi vai ei? Tällöin 24 jäsenvaltion (poislukien Ison-Britannian) tulee hyväksyä se, että Ison-Britannian maksualennus säilyy jossakin muodossa. Nettomaksajamaiden on luovuttava tiukasta 1,0 % (BKTL:stä) rahoituskehyslinjastaan, noin 825 miljardia euroa ja koheesimaiden on luovuttava komission esittämästä rahoitustasosta, noin 1 025 miljardia euroa. Jos kaikki suostuvat tinkimään maksimaalisista tavoitteistaan, kompromissi voi syntyä. Myös Euroopan parlamentin rooli tulee muistua, sillä se on mukana päättämässä. Tällä hetkellä parlamentissa vallitsee tahtotila, joka on lähempänä komission kuin nettomaksajamaiden linjaa.

Luxemburg on kokoamassa kompromissia rahoituspaketiksi, jonka kokonaistaso on Suomen esittämän 900 miljardin alapuolella. Tältäkin tasolta on mahdollista löytää kompromissi, jossa kaikkien maiden oleelliset tavoitteet on otettu huomioon. Suurin kysymys on aika. On enää vain kolme kuukautta aikaa neuvotella. Jos tahtoa riittää, aikaa on tarpeeksi sellaiselle ratkaisulle, jossa koheesio- ja maatalouspolitiikan pääperiaatteet olisivat sovittu niin pitkälle, että rahoituksen kohden-

tuminen on ennakoitavissa maakohtaisesti. Muiden politiikkalohkojen osalta sovittaisiin yleisemmällä, periaatteellisemmalla tasolla.

Päätös kesäkuussa tarkoittaisi alue- ja rakennepolitiikan osalta, että sen rahoitus laskisi. Luxemburg on tutkinut vaihtoehtoja noin 280 miljardin euron tasolta. Komissio esitti alunperin 333 miljardia euroa.

Suomen näkemykset esillä

Suomen pääneuvottelija pääministeri **Vanhanen** on esitellyt Suomen näkemyksiä rahoituksen tasosta ja alue- ja rakennepolitiikan sisällöstä Luxemburgin pääministeri **Junckerille** helmikuussa. Suomen tavoite alue- ja rakennepolitiikan rahoitukselle on 320 miljardia euroa ja tärkeää on Itä- ja Pohjois-Suomen erityiskohtelu. Tätä etsitään osana konvergenssitavoitetta, mutta tärkeintä on edelleen rahoituksen määrä ja se mitä rahalla voidaan tehdä. Olennaista on myös nykyisten tavoite 1 -alueiden maaseuturahoitus ja suorien investointien EAKR-tuki. Pääministeri on keskustellut näistä tavoitteista kaksi kertaa komission puheenjohtajan **Barrosen** kanssa, viimeksi Helsingissä 4.3.

Ministeri **Manninen** on neuvotellut asiasta tarkemmin aluepolitiikasta vastaavan komissaarin **Danuta Hübnerin** kanssa. He tapasivat maaliskuun alussa Brysselissä ja keskustelivat siitä, miten Itä- ja Pohjois-Suomen tuki-in-

tensiteetit voitaisiin saada mahdollisimman lähelle nykyistä tasoa sekä säilyttää nykyiset maaseututuet ja yritysten suorat investointituet EAKR-asetuksessa kaikissa tilanteissa. Komisaari Hübner suhtautui ymmärtäväisesti Mannisen esityksiin koskien maaseutu- ja investointitukien säilyttämistä, mutta korosti, että sopiminen tapahtuu osana kokonaisratkaisua neuvostossa. Tähän teidän täytyy hakea neuvoston tuki, Hübner korosti.

Yleisasetuksen käsittely edennyt hitaasti

Rakennetoimien työryhmä on kokoonnutunut joka viikko. Toisaalta parlamentti on kokoamassa kannanottoa, jossa se antaa tukensa komission esityksen keskeisille periaatteille. Tämän perusteella suuria muutoksia komission esitykseen ei ole odotettavissa. Yksimielisyyttä neuvoston ja parlamentin välillä on ainakin siinä, että Euroopan aluekehitysrahaston ja sosiaalirahaston välinen jousto toimenpiteissä voisi olla 10 %.

Uusi ulkosuhteiden rahoitusinstrumentti pohdinnassa

Naapuruusinstrumenttiä koskevan asetuksen ensimmäinen lukeminen neuvostossa on saatettu päätökseen. Suomi on tehnyt esityksiä, joiden mukaan instrumentin rajat ylittävää yhteistyötä koskevat säännökset noudattaisivat melko pitkälle alueellisen yhteistyön ja rakennerahastojen hallinnointisääntöjä. Edelleen on paljon epäilyä siitä, voidaanko tällaista menettelyä soveltaa ulkosuhteiden rahoitusinstrumentissa. Naapuruusohjelmista saadut kokemukset eivät ole rohkaisevia. Venäjä ei ole vielä allekirjoittanut vuoden 2004 Tacis-rahoitussopimusta. Euregio Karelia ja Kaakkois-Suomi-Venäjä -naapuruusohjelmien seurantakomiteat koontuvat 30.–31.3. tarkastelemaan tilannetta ja päättämään ensimmäisen hakukierroksen käynnistämisestä.

Neuvottelujen seuraava vaihe maaliskuun puolivälistä alkaen etenee puheenjohtajamaan neuvottelulaatikon (negotiation box) pohjalta.

>

yhteispäätösmenttelyn piiriin ja osan läpimenoon tarvitaan parlamentin puoltava lausunto. Rahoituskehysistä tehdään toimielinten välinen sopimus, jossa parlamentti on yksi toimija komission ja neuvoston rinnalla.

Jos sopimusta ei kuitenkaan saada aikaan Luxemburgin kaudella, niin kuin varsin yleisesti uskotaan, sitä on erittäin vaikea saada aikaan sitä seuraavalla Ison-Britannian kaudella. Alkuvuodesta 2006 puheenjohtajana on Itävalta. Silloin monien vaalien ja kansanäänestysten vuoksi tulee olemaan vaikeaa luoda poliittista tahtotilaa ratkaisun syntymiselle. Se syntyy vasta, kun takaraja lähenee. Suomea on monissa

yhteyksissä jo vakavasti kehoitettu vaurutamaan siihen, että rahoitusratkaisu tehdään Suomen puheenjohtajakaudella loppuvuodesta 2006.

Jotkut ovat sitä mieltä, ettei koko rahoituskehystä ehkä tarvita lainkaan. Sitä ilman joudutaan kuitenkin arvaamattomaan ja aiemmin kokemattomaan tilanteeseen, jossa EU:n budjetti neuvotellaan parlamentin kanssa aina vuodeksi kerrallaan. Alue- ja rakennepolitiikan suunnittelu seitsemän vuoden jaksolle kävisi mahdolliseksi. Se merkitsisi unionin ajautumista ainakin jonkinasteiseen kriisiin.

Yritysten aluetukisäännöt tiukentuvat

– neuvottelu Berlaymontissa

Yritysten aluetukea koskevia EU:n sääntöjä uudistetaan suunnilleen samalla aikataululla kuin rakennerahastoasetuksiakin. Komission linjaratkaisuja odotetaan ensi syksynä, jotta jäsenmaakohtaiselle soveltamiselle jäisi aikaa ennen vuonna 2007 alkavaa uutta ohjelmakautta. Yritystukea koskevista säännöistä päätöksen tekee viime kädessä komissio yksin. Sen sijaan EU-ohjelmia koskevista asioista on löydetävä kaikkia jäsenmaita tyydyttävä sopuratkaisu.

Vuosina 2007–2013 koko unionin alueella sovellettavia tukisääntöjä on valmisteltu viime vuoden keväästä komission kilpailupäösaston johdolla.

Aluetukia alas, pk-tukia ylös

Yritysten aluetukisäännöt määrittelevät, kuinka korkeilla tukiprosenteilla jäsenmaat voivat erityyppisillä alueilla tukea yritystensä investointeja joko suoralla investointituella tai siihen rinnasteisesti lainoilla, korkotuilla, takauksilla tai vastaavilla tukimuodoilla. Sillä ei ole merkitystä, rahoitetaanko tuki EU-ohjelmista tai kansallisesti valtion tai vaikkapa kunnan budjetista.

Aluetukeen oikeutetuilla alueilla tukiprosentit ovat korkeampia kuin muilla alueilla. Kaikilla alueilla voidaan kuitenkin tukea pienten ja keskisuuren yritysten investointeja vähäisessä määrin. Komissio esittää aluetukitasojen yleistä alentamista ja sen vastapainoksi horisontaalisten pk-yritysten tukitasojen korottamista. Komission esityksen toteutuessa tukialueella sijaitsevan pienyrityksen investointi voisi saada tukea enintään 40 % kustannuksista ja vastaavasti tukialueen ulkopuolella sijaitsevan pienyrityksen investointi 20 %. Keskisuurilla yrityksillä taas tukialueen maksimitaso olisi 30 % ja tukialueen ulkopuolella 10 %. Suuria yrityksiä voisi tukea vain aluetukeen oikeutetuilla alueilla ja maksimituki olisi 20 %.

Suomessa yritysten aluetuen väestöpeitto on nykyään noin 42 %. Komissio esittää sen alentamista 24–25 %:iin eli melkein puoleen. Sen sijaan tukiprosenttien osalta komission alustava esitys ei aiheuttaisi suuria muutoksia joutuessaan, että Suomessa yritysten investointituet ovat jo nykyään varsin

maltillisella tasolla.

Harva asutus aluetuen kriteeriksi

Komission esityksen mukaan aluetukeen oikeuttavaksi kriteeriksi Suomessa tulisi harva asutus (alle 12,5 as/km²). Maakuntatasolla tukikelpoisia olisivat Lapin, Kainuun, Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnat ja suuraluetasolla Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen suuraluemat.

Hallituksen EU-ministerivaliokunnan linjasi 18.2.2005, että Suomi esittää NUTS II – eli suuraluetasolla tapahtuvaa harvan asutuksen määrittelyä. Tällä tähdätään – paitsi NUTS III -aluetta hieman laajempaan väestöpeittoon – myös tukialueen yhtenäisyyteen ja yhdenmukaisuuteen EU-ohjelmien kanssa.

Tarpeita myös Länsi- ja Etelä-Suomessa

Läntisen ja eteläisen Suomen maakunnat eivät täytä alle 12,5 asukkaan kriteeriä. Niiden nykyiset tukialueet putoaisivat siten aluetukikartan ulkopuolelle ja jäisivät pk-yritystukien ja muiden yleisten tukisääntöjen varaan. Suomi esittääkin komissiolle, että aluetukikartalle voitaisiin ottaa kansallisen jouston nimissä seutukuntia ja pienempiä alueita Länsi- ja Etelä-Suomesta. Niiden väestöpeitto voitaisiin rajata yhteensä 5 %:iin väestöstä eli noin 250 000 asukkaaseen.

Neuvottelu Berlaymontissa

Hallituksen EU-ministerivaliokunnan linjaus ja siitä käyty tiukka poliittinen keskustelu eväinään ministeri **Mauri Pekkarisen** ja SM:n valtiosihteeri **Antti Mykkäsen** johtama valtuuskunta neuvotteli EU:n kilpailukomissaarin **Neelie Kroesin** kanssa 23.2. aluetukisääntöjen uudistamisesta komission uudessa päärakennuksessa, Berlaymontissa.

Kilpailukomissaari painotti voimakkaasti komission pyrkimystä keskittää aluetukimahdollisuus kaikkein vaikeim-

massa asemassa oleville alueille. Lisäksi tukitasoa pyritään yleisesti alentamaan. Suomen esitykseen kansallisen jouston sallimisesta ja harvan asutuksen määrittelystä suuraluetasolla komissaari ei vielä voinut ottaa kantaa. Kroes painotti, että Suomea koskevan ratkaisun tulee olla läpinäkyvä. Toisin sanoen sen tulee perustua samoihin yleisiin sääntöihin, joita tullaan soveltamaan muidenkin jäsenmaiden kohdalla.

Harvan asutuksen perusteella aluetukeen oikeuttavia alueita löytyy NUTS II- tai NUTS III -tasolla lähinnä vain Ruotsista ja Espanjasta. Sen sijaan kansallisen jouston mahdollistamista ajavat lähes kaikki EU:n vanhat jäsenmaat, joiden aluetukimahdollisuuksia komission esitys karsisi Suomeen verrattuna paljon kovemmallalla kädellä. Komissio onkin jo pyytänyt jäsenmailta esityksiä kansallisen jouston malleiksi ja perusteluiksi.

Suomi vastaa muiden jäsenmaiden mukana maaliskuun alkupuolella komission vuoden vaihteessa tekemään esitykseen. Sen jälkeen komissio laatii lopullisen aluetukien suuntaviivat -asiakirjan toukokuussa ja pyrkii tekemään siitä päätöksen ensi syksynä.

EU-ohjelmat ja yritystuet

Suomen tavoitteena on jatkaa suoran yritystuen myöntämistä EU-ohjelmien varoilla myös uudella ohjelmakaudella. Komission rakennerahastoja koskevat asetusesitykset näyttävät asettavan sille joitakin rajoituksia, jotka pyritään neuvottelemaan pois.

Jotta uudella ohjelmakaudella voisi käyttää EU-ohjelmien varoja suoran yritysten investointituen muodossa, tarvitaan kyseisellä alueella samanaikaisesti kolme asiaa: ohjelmavaroja, investointituen sallivia rakennerahastoasetuksia sekä aluetukistatus.

Sen lisäksi tarvitaan tietenkin ja ennen muuta kilpailu- ja kasvukykyisiä yrityksiä, jotka haluavat investoida. Mutta se onkin jo toinen juttu.

Jussi Yli-Lahhti

● **Lisätieto:** europa.eu.int/comm/competition/state_aid/regional/

Ministeri Manninen korosti Brysselissä alueiden roolia innovaatiopolitiikassa

*Komissio järjesti Brysselissä maaliskuun alussa konferenssin otsikolla ”Kohesio ja Lissabonin strategia -alueiden rooli”. Tilaisuus oli aluekomissaari **Danuta Hübnerin** koolle kutsuma ja sisälsi eri maiden ministerien ja alueiden edustajien puheenvuoroja kilpailukyyn ja innovatiivisuuden parantamisesta. Ministeri **Manninen** käsiteli konferenssissa Suomen satsauksia osaamis- ja innovaatiojärjestelmään. Seuraava on tiivistelmä ministerin puheen pääkohdista:*

Suomen kotimarkkinat ovat pienemmät kuin Pariisiin tai Lontoon. Siksi maa on erittäin riippuvainen kansainvälisestä kaupasta. Suomi on tähän saakka menestynyt kansainvälisessä kilpailussa varsin hyvin. Perustana vahvalle kilpailukyvyllä on avoin yhteiskunta, laadukas koulutusjärjestelmä ja tietynlainen suomalainen pragmatismi, joka näkyy yrittämisessä ja toimintatavoissa. Suomen keskeiseksi strategiaksi on valittu investoinnit osaamis- ja innovaatiojärjestelmään.

Tutkimus- ja kehitysinvestointien määrä on kasvanut 1990-luvun alusta kolminkertaiseksi ja niiden osuus bruttokansantuotteesta oli vuonna 2003 3,5 %, mikä on maailman korkeimpia. Investoinnit ovat tuottaneet tulosta. Suomen talouden rakenne on muuttunut: korkean teknologian tuotteiden viennin määrä on lähes kymmenkertaistunut. Osaamispoljasta kehittämisestä ovat kansallisten ohjelmien rinnalla keskeisesti tukeneet Euroopan unionin rakennerahastovarot. Kehityksen taustalta on löydettävissä useita menestystekijöitä, joita pyrin seuraavassa lyhyesti valottamaan.

Yliopistot ja teknologiakeskukset kehittämisalustoina

Suomen alueellisen innovaatioympäristön perustaa on rakennettu jo neljän vuosikymmenen ajan perustamalla yliopistoja eri puolille maata suurimpiin kaupunkeihin. Oleellista on, että yli-

Ministeri Manninen korosti puheessaan yliopistojen ja teknologiakeskusten roolia kehittämisalustoina ja osaamiskeskusten roolia katalyyttinä Suomen alueellisessa innovaatioympäristössä.

opistot ovat omaksuneet roolinsa pällvella alueensa elinkeinoelämän tarpeita.

Alueiden innovaatioympäristöjen kehittymisen kannalta on ollut merkittävää, että myös kaupungit ovat investoineet entistä enemmän tiedepuistoihin ja teknologiakeskuksiin. Vuoden 1990 alusta teknologiakeskusten rakennusala on Suomessa kolminkertaistunut. Nämä modernit innovaatioympäristöt ovat luoneet erinomaiset fyysiset edellytykset tutkimuksen ja elinkeinoelämän väliselle vuorovaikutukselle.

Suomen osaamiskeskukset katalyyttinä

Tiedepuistojen rakentaminen yliopistojen yhteyteen ei kuitenkaan ole yksistään ollut riittävä ratkaisu innovatiivisten ympäristöjen luomisessa. Yli kymmenen vuoden ajan toimineen osaamiskeskusohjelman avulla yritykset ovat päässeet tiiviiseen yhteistyöhön alueen korkeakoulujen kanssa. Kulttuurin muutosta voidaan kärjistetysti kuvata siten, että kun 1990-luvun alussa teknologiakeskuksilla oli osoittaa yrittäjälle vain yliopiston pääovi, voidaan nykyään yritykset ohjata suoraan yliopistossa samaan neuvottelupöytään alan parhaimpien asiantuntijoiden kanssa. Yrityslähtöisyys on alusta alkaen ollut osaamiskeskusohjelman keskeinen lähtökohta.

Verkostoituminen

Suomen kaltaisessa pienessä maassa voi olla vain rajallinen määrä kansainvälisesti kilpailukykyisiä osaamiskeskittyviä. Yritykset voivat menestyä myös osaamiskeskittymien ulkopuolella, kunhan niillä on edellytykset hankkia tarvittava osaaminen verkottumisen avulla. Tarvitaan tiiviimpää vuorovaikutusta

osaamiskeskittymien sekä syrjäisempien alueiden toimijoiden välillä. Esi-merkkinä tästä on Pohjois-Suomessa kehitetty Multipolis-toimintamalli.

Suomen kokemusten yhteenvetoa

Tulevaisuudessa voimme perustaa kilpailukykyimme ja hyvinvointimme vain korkean tason osaamiseen, erikoistumiseen ja tehokkaaseen verkottumiseen. Suomen kokemukset todistavat, että innovaatioympäristöjen kehittämiseen kannattaa panostaa. Yhteistyöhön ja huippuosaamisen perustuvat ainutlaatuiset toimintamallit ja kehitysalustat tarjoavat alueille pysyvän kilpailuedun. Maailmanlaajuinen talous painottaa, enemmän kuin koskaan aikaisemmin, paikallistalouksia ja niiden kykyä tuottaa innovaatioita. Kuten Michael Porter on todennut: ”Kilpailutekijät ovat enenevästi paikallisten tekijöiden varassa – osaamisen, kumppanuussuhteiden sekä tahdon, joita kaukana sijaitsevat kilpakumppanit eivät voi kopioida”.

EU:n rakennerahastoista ja innovaatioista tukea Lissabonin strategialle

Alueilla onkin merkittävä rooli innovaatiopolitiikassa ja Lissabonin agendalla. Suomi tukee komission ehdotusta tulevan rakennerahastokauden painotuksista, joissa näkyy entistä vahvemmin alueiden osaamis- ja innovaatorakenteiden kehittäminen. Innovaatiokyvyn painottaminen on edellytys, jotta Lissabonin strategian tavoitteet kasvusta, kilpailukyvyystä ja työllisyydestä voivat toteutua. Yhteisten tavoitteiden lisäksi tarvitaan myös kannustimia tavoitteiden saavuttamiseen. EU:n rakennerahastot palvelevat juuri tätä päämäärää.

Espanjan talousministeriön osastopäällikkö Zamora vieraili Suomessa

Espanjan talousministeriön EU-rahastojen päällikkö Jose Antonio Zamora Rodriguez vieraili helmikuussa sisäasiainministeriössä valtiosihtööri Antti Mykkäsen kutsusta. Vierailun aiheena oli EU:n tuleva rakennerahastouudistus vuosille 2007–2013.

Vierailun kahdenvälisissä keskusteluissa käsiteltiin tulevan kauden 2007–2013 rahoituskysymyksiä, maiden tavoitteita sekä Suomen ja Espanjan yhtenäisiä näkemyksiä. Rahoituskehyksien näkymistä keskusteltaessa osastopäällikkö Zamora totesi, että Espanjalle on tärkeämpää päästä heitä tyydyttävään lopputulokseen, kuin pitää kiinni siitä, että ratkaisuun EU:n rahoituskehyksestä päästäisiin kesäkuussa. Hän viittasi komission linjaan, mikäli rahoituskehys olisi pienempi kuin 1,15 % EU:n bruttokansantulosta on vaarana, että alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitetta ei voitaisi niissä olosuhteissa enää toteuttaa.

Koheesiopolitiikan osalta Zamora piti tärkeänä, että komission esittämät suhteet eri tavoitteiden välillä pysyisivät. Komission esittämä arkkitehtuuri ei saa romahtaa. Espanjan erityisenä ongelmana on se, että sen tavoite 1-ohjelmista ja koheesiorahastosta saamat tuet tippuisivat yli 50 miljardista eurosta noin 20 miljardiin euroon tulevalla kaudella.

Osastopäällikölle kerrottiin keskustelujen aikana Suomen kannoista EU:n rahoituskehykseen. Zamoran mukaan Espanjalle kävisi noin 60 miljardin euron taso kilpailukykyä koskien. Maatalouden rahoituksen tulisi säilyä komission esittämällä tasolla, mutta maaseudun kehittämisrahoitukseen Espanja suhtautuu neutraalisti. Espanjalle koko rahoituskehyksen suuruus on erityisen tärkeää. Zamora painotti myös, että EU:n budjetin tulot ja menot olisi neuvoteltava samanaikaisesti.

Espanjan nettoaseman kehitys

Zamora valotti keskusteluissa maansa nettoaseman kehitystä ja arvioi, että Espanja tulee olemaan nettomaksajamaa jo vuonna 2011. Espanjan nettoaseman jyrkkään muutokseen vaikuttavat laajentumisen tuomat lisäkustannukset, maan nopea talouskasvu ja rakenteelliset seikat komission esityksessä.

Yhteisinä keskustelunaiheina käsiteltiin kuluvan kauden ohjelmien tulok-

*Osastopäällikkö Zamoran (kesk.) lisäksi kahdenvälisiin keskusteluihin osallistui tekninen neuvonantaja Elena Aparici (vas.) ministeriöstä ja Espanjan Helsingin suur-
lähetystön ensimmäinen sihtööri Jorge Motivoli (oik.).*

sia. Espanjalaiset olivat erityisen kiinnostuneita Interreg-ohjelmien toteutuksesta sekä Suomen ja Venäjän välisestä yhteistyöstä. Espanja tarvitsee muiden maiden kokemuksia Marokon kansa tehtävää yhteistyötä varten.

Vieraat saivat vierailunsa aikana todellisen tuntuman pohjoisiin olosuhteisiimme. Zamoran saapuessa Helsingissä riehui koko talven pahin lumimyräkki, mutta onneksi he olivat varautuneet keliin kuin keliin ja kiittelivätkin lämpimästi mahdollisuutta kokea kunolla talviolosuhteemme.

Caroline Haga

Eurooppalaisen alueellisen yhteistyön tulevaisuutta pohdittiin Brysselissä

Euroopan komissio järjesti 21.–22.2. Brysselissä kaksipäiväisen seminaarin eurooppalaisen alueellisen yhteistyön tulevaisuudesta. Seminaarissa käsiteltiin komission ehdotuksia alueellisen yhteistyön toteuttamiseksi uudella rakennerahastokaudella.

Seminaarissa oli viisi teemaa: sisäraja-yhteistyö, ulkorajayhteistyö, Eurooppalainen rajaseutuyhteistyöyhtymä (EGCC), valtioiden välinen yhteistyö sekä alueiden välinen yhteistyö. Komissio oli pyytännyt kutakin jäsenvaltiota lähettämään ennalta enintään kolme kysymystä kutakin osiota kohden.

Suomesta seminaariin osallistuivat **Harry Ekestam**, **Petri Haapalainen** ja **Pekka Järviö** SM:stä, **Laura Kakko** UM:stä, **Kari Pakarinen** Kuntaliitosta sekä **Marko Ruokangas** Pohjois-Pohjanmaan liitosta.

Uusi alueellisen yhteistyön tavoite 3 -ohjelma

Seminaarin aluksi komission edustajat esittelivät uutta eurooppalaisen alueellisen yhteistyön tavoitetta 3 tulevalle rakennerahastokaudelle 2007–2013. Aikaisemmin yhteisöaloitteena olleesta Interregististä muodostetaan komission ehdotuksen mukaan itsenäinen tavoite koheesio- ja kilpailukykytavoitteiden rinnalle.

Alueellisen yhteistyön osuutta rakennerahastojen rahoituksesta nostetaan nykyisestä 2,5 prosentista 3,9 prosenttiin. Koko rahastokaudella tämä merkitsee rahoituksen kasvamista 5,8 miljardista 14,3 miljardiin euroon. Rahoituksesta osoitetaan rajat ylittävään yhteistyöhön ja valtioiden väliseen yhteistyöhön 47,7 % kumpaankin. Alueiden väliseen yhteistyöhön ja verkosto-ohjelmiin saadaan 4,5 %. Yhteisön rahoitusosuus kaikissa tavoitteen ohjelmisissa on 75 %. Lisäksi ulkoraajojelmiin osoitettavien rakennerahastovarojen (1,7 miljardia euroa) päälle tulee vähintään saman verran lisää EU:n ulkosuhdevaroista.

Uutta hallinnointijärjestelmää esiteltäessä ilmeni, että ranskaksi laadittujen asetusehdotusten englannin- (ja suomen-)kielisessä versiossa on selviä virheitä, joiden myötä järjestelmä vaikuttaa jopa aiottua monimutkaisemmalta. Terminologia on horjuvaa jopa saman artiklan sisällä.

Sisäraja- ja ulkorajayhteistyö pohdinnassa

Sisärajayhteistyön osalta eniten keskustelua seminaarissa herätti odotetusti komission näkemys tukikelpoisista alueista. Eniten vastustettiin komission ehdotusta rajata merirajan yli tehtävä yhteistyö sellaisiin alueisiin, jotka sijaitsevat enintään 150 kilometrin päässä toisistaan. Myös komission aikomus yhdistää pienempiä ohjelmia aiheutti kritiikkiä, Suomenkin taholta.

Ulkorajayhteistyössä komission tavoitteena on yhdistää rakennerahastojen ulkosuhderahoitus kokonaisuudeksi, jota hallinnoidaan kyseisen jäsenvaltion ja kolmannen valtion yhteistyönä. Yhteistyötä varten perustettaisiin eurooppalainen naapurisuus- ja kumppanuusinstrumentti (ENPI) ja liittymistä valmisteleva instrumentti (IPA). Näiden käyttöönottoa harjoitellaan parhailaan käynnistymisvaiheessa olevilla naapurisuusohjelmilla.

Uuden järjestelmän rakentaminen on osoittautunut vaikeaksi, koska siinä yhdistyvät rahojen lisäksi erilaiset hallintokulttuurit komissiossa ja jäsenvaltioissa. Suomi korosti tässä yhteydessä jälleen rakennerahastoihin sovellettavien sääntöjen ja menettelyjen mahdollisimman kattavaa soveltamista uusiin instrumentteihin, joiden tulee näkyä myös kyseisten asetusten teksteissä.

Ehdotuksena ”ylikansallinen kuntayhtymä”

Komission ehdottama eurooppalainen rajaseutuyhteistyöyhtymä olisi jäsenvaltioiden alue- tai paikallishallintoviranomaisten muodostama eräänlainen ylikansallinen kuntayhtymä. Sille voitaisiin antaa tehtäväksi hallinnoida EU:n alueellisen yhteistyön ohjelmia. Sen lisäksi kunnat ja maakunnat voisivat antaa sille muita yhteistyötehtäviä. Yhtymä ei voisi kuitenkaan käyttää julkista valtaa. Seminaarissa useat tahot asettivat kyseenalaiseksi yhtymän tarjoaman lisäarvon. Lisäksi rajat ylittävien toimielinten muodostaminen alue- ja paikallistasolla ilman valtion myötävaikutusta ei sovellu monen jäsenvaltion oikeusjärjestykseen.

Valtioiden välisen yhteistyön osalta mielenkiinto kohdistui etukäteen komission ehdotuksiin sisältyvään strategisten hankkeiden (projects structurants) käsitteeseen. Komission mielestä tulevat valtioiden väliset ohjelmat tulisi muodostaa tällaisten ”Eurooppaa muovaavien” hankkeiden ympärille. Niillä tulisi olla merkittävä alueellinen vaikutus. Esimerkkeinä tällaisista teemoista esitettiin mm. merten valtateihin sekä tulva- ja metsäpaloriskien torjuntaan liittyviä karttaluonnoksia. Aiheesta käytiin seminaarissa vilkasta keskustelua. Monet katsoivat Suomen tahoon, että tällaisten hankkeiden lisäksi

yhteistyössä tulisi soveltaa myös ”bottom up” -metodia, joka lähtee alueiden omista, komission mielestä ehkä vähän vaatimattomammista tavoitteista.

Alueiden välisen yhteistyön sisällyttäminen tavoite 1- ja 2 -ohjelmiin valinnaiseksi

Seminaarin ehkä suurin uutinen sisältyi viimeiseen, alueiden välistä yhteistyötä koskevaan jaksoon. Tähän saakka komissio oli esittänyt nykyisiä Interreg IIIC -ohjelmia vastaavan yhteistyön sisällyttämistä tavoite 1- ja 2 -ohjelmiin. Nyt komissio ilmoitti, että alueiden välisen yhteistyön sisällyttäminen näihin ohjelmiin on valinnaista ja sitä rohkaistaan 10 % suuremmalla rahoitusosuudella. Alueiden välinen yhteistyö säilyisi kuitenkin myös osana alueellisen yhteistyön tavoitetta 3.

Tavoitteessa 3 olisi tulevaisuudessa nykyisiin Urbact-, Interact- ja ESPON-ohjelmiin perustuvien ohjelmien lisäksi uusi, näitä suurempi temaattinen ohjelma, joka perustuisi Lissabonin ja Göteborgin tavoitteisiin. Ohjelma jatkautuisi mahdollisesti useampaan temaattiseen alaohjelmaan.

Ilmoitus oli yllätys kaikille eikä siihen oikein osattu reagoida. Suurin osa puheenvuoron käyttäjistä suhtautui komission mielenmuutokseen myönteisesti. Koko Euroopan kattavien laajojen ohjelmien hallinnoinnissa nähtiin kuitenkin ongelmia. Nykyisinhän Interreg IIIC:n hallinnointiin unioni on jaettu neljään maantieteelliseen vyöhykkeeseen.

Kokonaisuutena kaksipäiväinen tiivis seminaari antoi hyvän yleiskuvan alueellisen yhteistyön tulevaisuutta koskevasta komission ja muiden jäsenvaltioiden ajattelusta. Siinä näyttäisi olevan vielä melkoisesti aukkoja ja kuiluakin. Tavoitteena on järjestelmän valmistuminen kuluvan vuoden loppuun mennessä, jotta ohjelmointi voidaan aloittaa uutta rakennerahastokautta varten heti vuoden 2006 alussa. Seminaarin perusteella tavoitetta voi pitää kovin kunnianhimoisena.

Pekka Järviö

Tulevan rakennerahastokauden valmistelu käynnissä

Seuraavan EU:n rakennerahastokauden valmistelu sisäasiainministeriössä alkoi viime vuoden puolella. Valmistelua varten on asetettu kaksi työryhmää pohtimaan kansallista strategista viitekehystä ja valmistelemaan rakennerahasto-ohjelmien hallinnon kehittämistä.

Uudet alue- ja rakennepolitiikkaa koskevat komission asetusehdotukset julkistettiin heinäkuussa 2004. Tarkoituksena on, että asetukset tulevat voimaan vuoden 2007 alusta, jolloin ne ohjaavat rakennerahastokautta 2007–2013 ja sen ohjelmointia ja hallinnointia jäsenmaissa.

Tulevan ohjelmakauden valmistelu aloitettiin SM:ssä marras–joulukuussa 2004, vaikka useat siihen liittyvät asiat olivat edelleen avoinna. Alueiden ja hallinnon kehittämisosastolle asetettiin valmistelevat työryhmät: toinen pohtimaan yleisasetusluonnoksen ehdottamaa kansallista strategista viitekehystä ja toinen valmistelemaan rakennerahasto-ohjelmien hallinnon kehittämistä seuraavalle ohjelmakaudelle.

Kansallisen strategisen viitekehysten valmistelu

Kansallista strategista viitekehystä pohdittavan työryhmän tehtävänä oli valmistella Euroopan koheesiopolitiikkaa

strategia-asiakirjaa koskevia ehdotuksia ja kannanottoja sekä tehdä ehdotus kansallisen strategia-asiakirjan laadinnan organisoinnista, aikataulusta ja työohjelmasta. Lisäksi ryhmän tuli laatia alustava näkemys kansallisen strategia-asiakirjan sisällöstä.

Kokoontuttuaan kaksi kertaa työryhmä katsoi, että strategian valmistelu tulee jo tässä vaiheessa olla mahdollisimman laaja-alaista. Työryhmän esityksen mukaisesti sisäasiainministeriö lakkautti sisäisen työryhmän ja käynnisti virallisen suunnittelutyön.

Laaja valmisteluryhmä on tarkoitus asettaa mahdollisimman pian. Eri tahojen on pyydytty esittämään edustajansa tähän työryhmään maaliskuun alkuun mennessä. Tavoitteena on, että alustavat näkemykset seuraavan ohjelmakauden linjauksista on käsitelty työryhmässä ennen komission kanssa pidettävää bilateraalista neuvottelua 7.4.2005. Neuvottelut ovat osa komission koheesiopolitiikan strategisten suuntaviivojen valmistelua.

Rakennerahasto-ohjelmien hallinnon tehostaminen pohdinnassa

Seuraavan ohjelmakauden rakennerahasto-ohjelmien hallinnon kehittämistä ja tehostamista pohtivan työryhmän tehtävänä on valmistella ehdotus hallintomallin valmistelun organisoinnista, aikataulusta ja työohjelmasta sekä laatia alustava ehdotus uuden hallintomallin perusteista.

Useat hallintomallin kehittämisen kannalta keskeiset asiat ovat edelleen avoinna, joten työryhmän työssä tarkastellaan hallinnon kehittämiseen liittyviä peruslähtökohtia ja reunaehtoja sekä erilaisia kehittämisvaihtoehtoja jatko-työn pohjaksi. Työryhmän loppuraportin on tarkoitus toimia keskustelun avuksena varsinaiselle hallintoa pohtivalle työryhmälle, jonka organisoinnista, tehtävistä ja aikatauluista tehdään ehdotus muutaman viikon sisällä. Tavoitteena on, että laajapohjainen valmistelutyöryhmä aloittaa työnsä huhti–toukokuun aikana. Työn käynnistyminen riippuu strategiatyöryhmän työn edistymisestä.

Marikki Järvinen

Alueellisia tiedotustilaisuuksia aiheesta

EU-OHJELMAT 2007–2013

Kilpailukykyä alueille – kilpailukykyä Euroopalle

Sisäasiainministeriö järjestää huhtikuussa viisi alueellista infotilaisuutta EU:n rakennerahastouudistuksesta.

Iltapäivätalaisuudessa käsitellään tulevan kauden EU-tason strategista viitekehystä ja valmistelutilannetta sekä kansallisen strategian valmistelua. Tilaisuus on suunnattu ensisijaisesti maakuntien yhteistyöryhmien jäsenille ja ohjelmia rahoittaville tahoille.

Tilaisuudet järjestetään suuralueittain Oulussa, Kuopiossa, Vaasassa ja Lahdessa sekä Helsingissä. Ne ajoittuvat **viikoille 16–17**, jolloin Suomi on käynyt kahdenväliset keskustelunsa komission kanssa tulevan ohjelmakauden EU-tason strategiasta.

Varmistuneita tilaisuuksia ovat:
keskiviikkona 20.4.2005 Vaasassa
tiistaina 26.4.2005 Oulussa
torstaina 27.4.2005 Kuopiossa

Tilaisuuksien ohjelma ja ilmoittautumisohjeet julkaistaan piakkoin ministeriön verkkosivuilla osoitteessa: www.intermin.fi. Lisätietoja tilaisuuksien ohjelmasta ja ilmoittautumisesta saa alueen maakunnan liitosta tai sisäasiainministeriöstä (caroline.haga@intermin.fi).

Tervetuloa!

Koulutuskiertros EU-hankkeiden hallinnoinnista

Tavoite 1- ja 2 -ohjelmien hallintoviranomaisasioissa työskentelevät virkamiehet aloittivat vuoden jalkautumalla ohjelma-alueille.

Rovaniemellä, Hämeenlinnassa, Mikkelissä ja Seinäjoella järjestettiin päivän mittainen koulutus- ja keskustelutilaisuus maakunnan liitoille ja aluehallintoviranomaisille.

Tilaisuudet ovat keränneet yhteensä yli kolmesataa osallistujaa. Viimeinen, kierroksen kokoava tilaisuus oli Helsingissä 3.3.2005.

Koulutuksessa käsiteltiin meneillään olevaa ohjelmakautta (2000–2006) ja sen hankehallinnoinnissa havaittuja ongelmakohtia. Hankkeen hallinnointia käytiin läpi hankkeen elinkaariajattelun mukaisesti alkaen rahoituspäätöksestä ja päätyn tarkastukseen ja valvontaan liittyviin kysymyksiin. Asiat ovat monelle ohjelma- ja hanketyössä jo pitkään mukana olleelle pitkälti tuttuja entuudestaan, mutta kertaus ja esimerkkitapausten vertailu ja läpikäynti on aina hyödyllistä. Tilaisuuteen osallistui paljon myös uusia toimijoita, joille kokonaiskuvan saaminen ja perusasioiden läpikäynti on ensiarvoisen tärkeää.

Erityishuomiota kiinnitettiin komission viime syksynä Itä-Suomen tavoite 1 -ohjelmaan tekemän järjestelmätarkastuksen tuloksiin. Tarkastuksessa havaittiin puutteita mm. hankkeiden paikan päällä tehtävässä varmennuksessa ja yleisemminkin tukikelpoisuustarkastukseen liittyvissä asioissa. Tarkastajat suosittelivat tarkastuslistojen käyttöönottoa. Koulutuksessa esitetty tarkistuslista toimitetaan lähiaikoina ohjeena kaikille liitoille. Listan käyttö maksatushakemusta tarkastettaessa vähentää riskiä hyväksyä tukikelvottomia menoja ja käy todisteena siitä, että kaikki asiaankuuluvat seikat on tarkistettu ennen hankkeen maksatushakemuksen hyväksymistä.

Koulutus liittyi myös ohjelmakauden päättämiseen ja ohjelmien sulkemiseen. Hyvin hallinnoitu ja oikein suljettu hanke helpottaa ohjelmien sulkemista kauden päättyessä. Päivän aikana korostettiin myös hankkeiden toteuttajien ja ra-

KUVA: Rauno Rassi

Runsaslukuinen yleisö kuunteli Rovaniemellä tarkkaavaisena hankehallinnon kriittisistä kohdista.

hoittajaviranomaisten yhteistyön ja aktiivisuuden merkitystä hankkeen joka vaiheessa.

Sisäasiainministeriön sisäiset tarkastajat **Rauno Rassi**, **Markku Saarela** ja **Erkki Mäntyharju** kertoivat tilaisuuksissa suorittamiensa 5 %:n hanketarkastusten tuloksista ja havainnoista. Tarkastajat kävivät läpi hanketarkastusprosessia ja tarkastajan toimivaltakysymyksiä, jotka ovat aiheuttaneet epäselvyyksiä toimijoiden keskuudessa. Palautteen perusteella sisäisen tarkastuksen puheenvuoro on antanut uutta ja mielenkiintoista tietoa, ja kuulijoille on ollut mieluisaa havaita tarkastajien inhimillinen ja kannustava suhtautuminen hanketyöhön.

Lisäksi koulutuspäivään sisältyi tietoisku tulevan rakennerahastokauden 2007–2013 valmistelutilanteesta. Valmistelu etenee vauhdilla ja tulevasta rakennerahastokaudesta tullaan järjestämään omat tiedotustilaisuudet alliansseittain huhtikuun aikana.

Tuleva koulutustarve pohdinnassa

Maaliskuisen Helsingin tilaisuuden jälkeen pohditaan tulevaa koulutus- ja oh-

jeistustarvetta tavoite 1- ja 2 -ohjelmissa ohjelmakauden loppuun asti. Tähän käytetään apuna osallistujilta saatua runsasta palautetta.

Pikasilmäys palautteeseen kertoo, että tulevan koulutuksen teemoina voisivat olla mm. sulkeminen, seurantajärjestelmien hyödyntäminen erityisesti ohjelmakauden päättymisen näkökulmasta sekä uuden ohjelmakauden valmistelu. Lisäksi koulutuksen toivottiin keskittyvän enemmän tiettyihin teemoihin, esimerkiksi Interreg-yhteisöaloitteen hallinnointikysymyksiin.

SM:n alueiden ja hallinnon kehittämisosaston kouluttajat **Anu Nousiainen**, **Eliisa Hujala**, **Tiina Ranta-Lassila** ja **Kari Rouvinen** haluavat tässä yhteydessä kiittää kaikkia tilaisuuksiin osallistuneita aktiivisesta osanotosta ja kannustavasta palautteesta. Aurinkoista kevättä ja työn iloa kaikille!

Tiina Ranta-Lassila

- Allekirjoittaneelta voi pyytää sähköpostilla (tiina.ranta-lassila@intermin.fi) koulutukseen liittyvää PowerPoint-materiaalia

Yhteisöaloitteet ja pilotit

Interreg III B:n ja Interactin kuulumisia

■ Itämeren ohjelman toteuttaminen kääntyy loppusuoralle

Ohjelman ohjauskomitea kokoontui 9.–10.2004 Hampurissa päättämään kuudennen hakukierroksen hakemuksista. Kokouksen puheenjohtajana toimi **Wilfried Görmar** Saksasta ja Suomea edustivat **Harry Ekestam** sisäasiainministeriöstä, **Tiina Tihlman** ympäristöministeriöstä ja **Martti Ahokas** Keski-Suomen liitosta.

Kokous alkoi hieman poikkeavissa tunnelmissa, koska 32 saadusta hakemuksesta vain neljä oli läpäissyt arviointitiimin laadullisen arvioinnin. Sihteeristö oli kuitenkin viikkoa ennen kokousta pyytänyt maiden edustajilta esityksiä muista määrätyn ehdoin mahdollisesti hyväksyttävistä hankkeista ja niiden perusteella laatinut 10 hanketta sisältävän lisälistan. Kokouksen alussa eri maiden edustajat esittivät vielä 6 muuta hanketta harkittavaksi. Puheenjohtajan taitavalla johdolla ja sihteeristön asiantuntevalla tuella komitea pääsi melko kivuttomasti yhteisymmärrykseen 15 hankkeen hyväksymisestä (kaikki arviointitiimin esittämät, kaikki lisälistalla olleet sekä yksi kokouksessa esitetyistä). Hylätyistä hakemuksista 12 lisättiin ”lupaavien hankkeiden” listalle, joita sihteeristö pyrkii aktiivisesti tukemaan mikäli ne haluavat kehittää hanketta ja hakea uudestaan.

Hyväksytyistä hankkeista kolme on suomalaisvetoista ja muissakin hankkeissa, neljää lukuun ottamatta, on suomalaisia kumppaneita. Johtopartnereiden lukumäärällä tarkasteltuna Suomi sijoittui Tanskan kanssa kakkossijalle Ruotsin jälkeen. Suomalaisvetoiset hankkeet ovat ET-BIOENERGY (päästökauppaa bioenergialla, vetäjänä VTT), COASTSUS (rannikkoalueiden kestävä kehittäminen, Metsähallitus) ja BaltMetInno (Itämeren metropolialueiden innovaatiostrategioiden kehittäminen, Helsingin kaupunki).

Hampurin kokouksen jälkeen ohjelmassa on hyväksytty 83 hanketta, joihin on sidottu 82 milj. euroa EAKR-rahoitusta eli 66 % hankkeisiin varattua EAKR-rahoituksesta. Liikenne-

hankkeisiin (tmpk 2.2) on edelleen paljon rahaa jäljellä, kun taas hallinnon kehittämishankkeisiin ja naapurisuusohjelman mukaisiin uudentyypisiin hankkeisiin varattua rahaa (toimintalinja 3) on huvennut huomattavasti.

Seuraavat hakukierrokset

Käynnissä oleva seitsemäs haku suljetaan 7.3.2005. Se jouduttiin toteuttamaan ”vanhanmallisena” ilman korvausmerkittävää naapurisuusohjelmarahaa, koska Venäjä ei ole vielä allekirjoittanut vuoden 2004 Tacis-rahoitussopimusta, joka vapauttaisi rahat käyttöön. Ennakotietojen mukaan odotettavissa on ainakin yhtä paljon hakemuksia kuin kuudennella kierroksella ja erityisen paljon toimintalinjaan 3. On hyvin mahdollista että toimintalinja 1 ja tmpk 3.1 täyttyvät jo tässä haussa. Hakemuksista päätetään ohjauskomitean seuraavassa kokouksessa 2.–3.6.2005 Oslossa.

Kahdeksas hakukierros on tarkoitus avata elokuun lopulla ja sulkea 23.9.2005. Siinä on tavoitteena ensimmäisen kerran soveltaa naapurisuusohjelmaan perustuvaa EAKR- ja Tacis-rahaman yhteishakua sekä mahdollisesti avata mahdollisuus Tacis-rahaman hakeutumiseksi edellisellä kierroksella hyväksytyjen hankkeiden venäläisille/valko-venäläisille partnereille. Siinä saatetaan myös soveltaa temaattisia painotuksia ja avata mahdollisuus aiemmin hyväksytyjen hankkeiden laajentamiseen (lähinnä uusilla kumppaneilla ja/tai investoinneilla). Nämä asiat varmistuvat kesäkuun puolivälissä, jonka jälkeen niistä tiedotetaan ohjelman kotisivulla www.bsrinterreg.net ja tietysti Alue-Integraattorissa.

Kahdeksannella hakukierrokselle tähtäviin hankkeiden tueksi järjestetään tuttuun tapaan siemenraha-haku, joka avattiin 14.2.2005 ja suljetaan 14.3.2005. Lisäksi järjestään erityisesti toimintalinjoihin 2 ja 3 keskittyvä partnerinhakutilaisuus 19.–20.5.2004 Vil-

nassa.

Jotta kahdeksannella hakukierroksella voitaisiin hyväksyä uusia tmpk 3.1:een kuuluvia hankkeita joudutaan varautumaan mahdolliseen varojen siirtoon toimintalinjojen välillä kesäkuun seurantakomiteakokouksessa.

Näillä näkymin ohjelman viimeinen (yhdeksäs) haku tullaan järjestämään vuoden 2006 alkupuoliskolla. On kuitenkin mahdollista, että lähes kaikki EAKR-raha sidotaan jo kahdeksannella hakukierroksella.

Pohjoinen ja Eteläinen prioriteetti

Tarkistettuun ohjelmaan sisällytettiin myös kaksi ns. A-prioriteettia: Pohjoinen (Viro–Latvia–Venäjä rajayhteistyö) ja Eteläinen (Latvia–Liettua–Valko-Venäjä rajayhteistyö). Molempien ensimmäinen hakukierros toteutettiin loka-marraskuussa ja päätökset tehtiin a.o. ohjauskomiteoiden kokouksissa tammikuun lopussa.

Pohjoiseen prioriteettiin jätettiin 21 hakemusta, joista kuusi hyväksyttiin. Eteläiseen prioriteettiin jätettiin 31 hakemusta, joista niin ikään hyväksyttiin kuusi. Hankkeet olivat hyvälaatuisia ja hankkeiden arviointi sekä päätöksenteko ovat saaneet kiitosta mm. komissiolta. Toinen haku avataan molemmissa ohjelmissa helmikuun lopussa ja suljetaan Pohjoisessa prioriteetissa 18.4.2005 ja Eteläisessä prioriteetissa 2.5.2005. Eteläisessä prioriteetissa valko-venäläiset kumppanit voivat osallistua samoilla ehdoilla kuin EU-maiden kumppanit, koska Valko-Venäjä on jo allekirjoittanut vuoden 2004 Tacis-rahoitussopimuksen.

Ohjelman seurantakomitean puheenjohtajuus siirtyi vuodevaihteessa Tanskalta Suomelle. Ohjelmalla on yksi yhteinen seurantakomitea, joka käsittelee sekä varsinaisen IIIB-ohjelman että A-prioriteettien asioita. Vuoden ensimmäinen seurantakomiteakokous pidetään 13.–14.6.2005 Suomessa.

■ Pohjoisen Periferian ohjelmassa sidottu jo 90 % projektivaroista

Ohjelman seuranta- ja ohjauskomitea (PMC) kokoontui 16.–17.12.2004 Kööpenhaminassa. Puheenjohtajana toimi **Agneta Spetz** Ruotsista ja Suomea edustivat **Harry Ekestam** sisäasiainministeriöstä, **Esko Lotvonen** Lapin liitosta ja **Riitta Koskinen** Etelä-Savon maakuntaliitosta. Kokous jakaantui tavanomaiseen tapaan seuranta- ja ohjauskomiteaosaan.

Seurantakomiteaosassa saatiin informaatiota sekä keskusteltiin ohjelman toteuttamiseen ja hallintoon liittyvistä asioista, mm. tiedotussuunnitelmasta ja syksyllä järjestetyistä teemaattisista partneriaatti- ja workshop-tilaisuuksista. Komitea päätti, että väliarvioinnin päivityksen suorittaa pääosin sihteeristö, käyttäen kuitenkin ulkopuolista konsulttia tulosten analysoinnissa. Lisäksi päätettiin täydennysosan tarkistamisesta ohjelma-asiakirjaan tehtyjen muutosten mukaisesti ja huomioiden hankepäätösten jälkeen päätetyt varojen siirrot toimintalinjojen 1 ja 3 sisällä (kts. jäljempänä).

Kokouksen ohjauskomiteaosassa päätettiin 31.10.2004 päättyneen haun hakemuksista. Tällä kertaa saatiin 16 hakemusta eli selvästi enemmän kuin aiemmilla kierroksilla. Komitea päätti hyväksyä 11 hanketta, ml. kaksi laajennushanketta.

Hyväksytyistä hankkeista kolme ovat suomalaisvetoisia ja muissakin hankkeissa, kahta lukuun ottamatta, on suomalaisia osallistujia. Suomalaisvetoiset hankkeet ovat BIRRA (laajakaistapalvelujen ja -sovellutusten kehittäminen, vetäjänä Kemi–Tornion amk), Outdoor & Fast Food (paikallisiin raaka-aineisiin ja perinteisiin perustuvien muonituspalvelujen kehittäminen, Kainuun Etu) ja PICYBU (informaatioteknologian käyttö nuorten yhteiskunnallisen osallistumisaktiviteetin lisäämiseksi, Kemi–Tornion amk).

Rahoitustilanne

Ohjelmassa on nyt hyväksytty yhteensä 41 päähanketta ja 44 mikro- ja valmisteluhanketta. Yhteensä 88% EAKR-rahoituksesta on sidottu (90% koko ohjelmarahoituksesta ml. ei-jäsenmaiden rahoitus). Toimintalinja 2 (Luonnonvarojen kestävä käyttö ja yritystoiminnan kehittäminen) on jo kokonaan sidottu. Uusia hankkeita voidaan hyväksyä vain, mikäli aiemmin hyväksytyistä hankkeista vapautuu rahaa. Myös Norjan ohjelmarahoitus on käytetty kokonaan. Jotta toimintalinjoissa 1 ja 3 valmisteilla olevien strategisesti keskeisten hankkeiden rahoitus voitaisiin varmistaa, päätettiin kokouksessa

siirtää 800.000 euroa tmpk 1.1:stä (liikenne) tmpk 1.2:een (tietoyhteiskunta) ja 1.968.100 euroa tmpk 3.1:stä (kotitalouksiin liittyvien palvelujen järjestäminen) tmpk 3.2:een (julkinen hallinto ja aluesuunnittelu).

Vuoden 2005 ensimmäinen haku päättyi 6.3.2005. Tällä kierroksella ei voida rahoittaa toimintalinjaan 2 kuuluvia hankkeita. Hakemuksista päätetään seuranta- ja ohjauskomitean kokouksessa 26.–27.5.2005. Silloin päätetään myös mahdollisista rajoitteista, joita sovelletaan vuoden toisella hakukierroksella, joka suljetaan 12.9.2004. Todennäköisesti rahaa on silloin jäljellä ainakin liikenne- ja tietoyhteiskunta-hankkeisiin (toimintalinja 1).

Helmikuun alussa pidettiin onnistunut projektivetäjäseminaari Rovaniemellä, johon osallistui noin 60 henkilöä. Maaliskuun alussa ohjelmasihteeristö järjestää yhdessä alkuperäiskansojen sihteeristön kanssa ilmaston muutoksia ja niiden vaikutuksia arktisilla ja pohjoisilla alueilla koskevan työseminaarin Kööpenhaminassa.

Sisäasiainministeriön edustaja ohjelman johtelimityössä on vaihtunut. Uusi edustaja on **Pekka Järviö** (pekka.jarvio@intermin.fi, puh: 09–160 44643) ja allekirjoittanut siirtyy Pekan varamieheksi.

■ Uusia Interact-hankkeita

Kuten edellisessä Alue-Integraattorisessa uumoiltiin, niin Interact-ohjelman seuranta- ja hallintokomitea päätti kokouksessaan 1.–2.12.2004 Dublinissa hyväksyä sihteeristön ehdotuksen mukaisesti 18 hanketta. Yksikään hankkeista ei ole suomalaisvetoinen, mutta yhdessä on suomalaisia partnereita. Tämän italialaisvetoisen ALSO-hankkeen tarkoituksena on tarkastella, miten Interreg-ohjelmat voisivat osaltaan tukea Lissabonin ja Göteborgin strategioiden toteutumista. Hankkeen suomalaiset partnerit ovat Varsinais-Suomen liitto ja Itä-Uudenmaan liitto.

Tämän toisen hakukierroksen jälkeen projektirahaa on jäljellä vain 570.000 euroa. Ohjelman sihteeristö valmistelee ehdotuksen rahan käytöstä komitean seuraavaan kokoukseen, joka pidetään 26.–27.4.2005 Haagissa. Kyseeseen tulee joko suunnattu haku tai joidenkin hyväksytyjen hankkeiden täydentäminen.

Dublinissa saatiin lisäksi informaatiota sihteeristön ja Interact-toimipisteiden toiminnasta sekä hyväksyttiin toimipisteiden työohjelmat vuodelle 2005. Useimpien Interact-toimipisteiden toiminta on jo hyvässä vauhdissa

ja tuloksia alkaa näkyä (seminaareja, koulutustilaisuuksia, julkaisuja jne.). Myöskään Interreg-ohjelmien ja hankkeiden tietoa sisältävä tietokanta ei vielä ole toiminnassa.

Wienissä ja Turussa toimiva ”Managing Transition” toimipiste järjesti suurta kiinnostusta herättäneen Naapurisuusohjelmien käynnistämistä ja uuden Naapuruusinstrumentin valmistelua käsitelleen seminaarin 27.–28.1.2005 Varsovassa. Seminaarista enemmän seuraavassa artikkelissa.

Harry Ekestam

Naapuruusohjelmaseminaarissa edistettiin vuoropuhelua komission ja ulkorajojen Interreg-ohjelmien välillä

Varsovassa pidettiin naapuruusohjelmia käsittelevä kansainvälinen seminaari 27.–28. tammikuuta 2005.

Seminaarissa Interreg-toimijat ja ohjelmahallintojen edustajat toivat esille näkemyksiään rajat ylittävien yhteistyöohjelmien toteutuksesta tulevalla ohjelmakaudella. Seminaarin järjestivät INTERACT Point Managing Transition and External Cooperation tiivissä yhteistyössä Puolan talous- ja työministeriön kanssa.

Seminaarin ensimmäisenä päivänä komissaari **Danuta Hübner** ja korkean poliittisen tason edustajat esittivät ja jakoivat näkemyksiään alueellisesta ja rajat ylittävästä yhteistyöstä EU:n ulkorajoilla 250 paikalla olleen kuulijan kanssa. Suomen näkemyksen tilaisuuteen välitti valtiosihteeri **Antti Mykkänen**. Hän korosti puheenvuorossaan erityisesti Suomen halua kehittää ohjelmatoimintaa niiden linjausten mukaisesti, jotka kahdeksan EU:n pääministeriä esittivät puheenjohtaja **Prodlle** lokakuussa 2003. Tavoitteena tulisi olla yksi instrumentti, joka mahdollistaa Interreg-periaatteisiin pohjautuvan useampivuotisen ohjelmasuunnittelun, vastarahoituksen ja yhteisen hajautetusti hoidetun ohjelmahallinnon.

Käsittelyssä ohjelmien käytännön toteuttaminen ja tuleva ohjelmatoimitus

Seminaarin toinen päivä antoi Interreg-, Tacis-, Cards- ja Phare-toimijoille tilaisuuden tavata ja keskustella ohjelmien toteuttamiseen liittyvistä käytännön kysymyksistä. Mukana oli 32 maan edustajia sekä EU:n jäsenmaista että niiden kumppanuusalueilta EU:n ulkorajalla. Tilaisuudessa kytkettiin nykytilanne ja tuleva 2007–2013 kausi sekä tarjottiin puitteet ajatustenvaihdolle EU:n rahoitusinstrumenteista tulevassa alueellisessa yhteistyössä naapuruus- ja kumppanuusmaiden kanssa.

Osallistujat saivat tilannekuvauksen naapuruusohjelmien kehityksestä. Tämän pohjalta voitiin tarkastella tulevia rajat ylittäviä ohjelmia EU:n ulkorajoilla. Naapuruusohjelmien ohjelmatekniikkiin pullonkauloihin ja ratkaisumahdollisuuksiin keskityttiin työpajoissa, minä lisäksi Interreg-ohjelmien sihteerit ja hallintoviranomaiset saivat tilaisuuden esittää kysymyksiä ja kantojaan EU-komission ohjelmista vastaaville virkamiehille.

Kannanotoissa korostettiin mm. rajat ylittävän yhteistyön alueellista ulottuvuutta

Interreg-toimijat korostivat kaikkia osapuolia kattavien keskustelujen tarpeellisuutta tulevan ohjelmakauden rajat ylittävän ohjelmatoimituksen toimenpiteiden suunnittelussa EU:n ulkorajoille. Komission, jäsenmaiden ja ohjelmakumppanimaiden sekä aluetason toimijoiden tulisi käynnistää keskustelu heti.

Ohjelmahallintojen edustajat nostivat esiin huolensa alueellisen ulottuvuuden ja päätöksenteon säilymisen lähellä alueita. Suomi muiden mukana nä-

kee rajat ylittävän yhteistyön ennen kaikkea alueellisen kehittämisen välineenä ja vasta toissijaisesti osana EU:n ulkopoliittikkaa. Suomen tapauksessa nähdään luonnollisena naapuruusohjelmien rooli osana Euroopan pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa. Nyt kuitenkin odotetaan Venäjän lopullisia kantoja strategisesta kumppanuudesta EU:n kanssa ja tälle kaudelle osoitetun Tacis-rahoitussopimuksen allekirjoitusta, joka mahdollistaa naapuruusohjelmien käynnistymisen.

Komission taholta esitettiin, että edellytyksenä yhden instrumentin luomiselle on jäsenmaiden halu ottaa vastuu myös rajan taakse kohdistuvan rahoituksen käytöstä. Kysymys herätti paljon keskustelua ja jäi niin komission kuin jäsenmaiden edustajien edelleen pohdittavaksi.

*Riitta Abdan
INTERACT Point MT*

- **Lisätietoja** tilaisuudesta ja pidetyt alustukset on nähtävissä osoitteesta www.interact-eu.net - interact points - IP Managing Transition - MT Events

Tavoite 1 ja 2 -ohjelmien seurantakomiteoiden yhteiskokoukset

- Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen tavoite 1 -ohjelmien yhteiskokous 26.–27.5.2005 Kainuussa
- Etelä-Suomen ja Länsi-Suomen tavoite 2 -ohjelmien yhteiskokous 9.–10.6.2005 Itä-Uudellamaalla

Pohjoismainen yhteistyö ja aluepolitiikka

NÄRP:in ja Nordregion kuulumisia

Vuoden 2004 viimeinen NÄRP-kokous pidettiin 7.12.2004 Kööpenhaminassa. Puheenjohtajana toimi **Snorri B. Sigurdsson** Islannista ja Suomea edusti **Harry Ekestam** sisäasiainministeriöstä.

Kokous oli vahvasti informaatiopainotteinen: NÄRP:n varoilla ESPON:in sihteeristöön palkattu **Flemming Thornaes** esitteli toisen raporttinsa NÄRP:lle, Tanska informoi puheenjohtajuusvuoden suunnitelmistaan, GOLIN-hanke esitteli toimintaansa. Lisäksi käsiteltiin rajaseutualueiden vuoden 2004 toimintaraportteja. Saa-

ristoyhteistyön toiminta on ollut vähäistä. Sen sijaan Keskipohjolakomitean toiminta on vilkastunut ja toimintaan on mm. haettu ja saatu Interreg-rahoitusta.

Ainoa varsinainen päätösasia oli aluesektorin vuoden 2005 budjetti, jonka NÄRP hyväksyi muutamien tarkistuksin. Budjetin kokonaissumma on 29,9 milj. DKK (v. 2004 29,5 milj. DKK), josta Nordregiolle on osoitettu 10,2 milj. DKK ja kahdeksalle rajaseutuyhteistyöorganisaatiolle 14,8 milj. DKK.

Vuoden 2005 ensimmäinen NÄRP-

kokous pidettiin 1.3.2005 Kööpenhaminassa.

Nordregiolle uusi johtaja

Nordregion uudeksi johtajaksi on valittu tanskalainen **Ole Damsgaard**. Hän aloitti työnsä 1.2.2005. Damsgaardin edeltäjä **Hallgeir Aalbu** johti lähtönsä perustamisesta (1997) lähtien sallitun kaksivuotisen kauden ajan Tukholmassa sijaitsevan EuroFutures konsulttifirman palvelukseen.

Harry Ekestam

Muuta

ESPON-ohjelman tutkimuksia valmistunut

EU:n alueellisessa tutkimusohjelmassa ESPON (European spatial planning observation network) oli ilmestynyt kahdeksan loppuraporttia vuoden 2004 loppuun mennessä. Nyt valmistuneet ensimmäisen kierroksen raportit ovat pääasiassa alueellisten teemaprojektien tuloksia, mutta mukana on myös kaksi alueellista vaikutusanalyysia.

ESPON-projektit on toteutettu eurooppalaisena yhteistyönä siten, että jokaisessa projektissa on useita tutkimuslaitoksia eri maista. Suomesta on ollut mukana YTK, Joensuun Yliopisto ja Geologian tutkimuslaitos. Erityisen aktiivinen ESPON-tutkimusohjelmassa on ollut Nordregio.

Valmistuneet loppuraportit

Seuraavat projektit ovat jättäneet loppuraporttinsa:

1.1.1 *The Role, Specific Situation and Potentials of Urban Areas as Nodes in a Polycentric Development*

1.1.2 *Urban – rural relations in Europe*

1.2.1 *Transport services and networks: territorial trends and basic supply of infrastructure for territorial cohesion*

1.2.2 *Telecommunication Services and Networks: Territorial Trends and Basic Supply of Infrastructure for Territorial Cohesion*

1.3.2 *Territorial Trends of the Management of the Natural Heritage*

2.1.1 *Territorial impact of EU Transport and TEN Policies*

2.1.2 *Territorial Impacts of EU Research and Development Policies*

2.1.3 *The Territorial Impact of CAP and Rural Development Policy*

Vuoden 2005 aikana valmistuu lisäksi kuusi loppuraporttia ja vuoden 2006 loppuun mennessä kahdeksan loppuraporttia.

Valmistuneita projekteja arvioitu

Valmistuneita ESPON-projekteja on esitelty ja arvioitu Joensuun yliopiston maantieteen päivien yhteydessä pidetyssä seminaarissa sekä SM:n järjestämässä workshopissa. Näihin osallistui eri tutkimuslaitosten ja ministeriöiden asiantuntijoita. SM ja YM ovat toimittaneet seminaarien perusteella tehdyn projektikohtaisen arvion ESPON Coordination Unitin käyttöön.

YTK ja Joensuun yliopisto tekevät suomenkielisen esittelyn ja arvioinnin valmistuneista projekteista. Ne ilmestyvät maaliskuun loppuun mennessä www.espon.fi -verkkosivulla, josta löytyy myös muuta ESPON-projektiin liittyvää tietoa.

Ilkka Mella

Raportit ovat englanninkielisiä ja ne löytyvät osoitteesta www.espon.lu kohdasta 'projects'.

Aluepoliittisten toimenpiteiden seurantaryhmältä raportti HALKELLE

Poikkeballinnollinen aluepoliittisten toimenpiteiden seurantaryhmä asetettiin kesällä 2004 edistämään, seuraamaan ja koordinoimaan valtioneuvoston tammikuussa 2004 hyväksymien alueiden kehittämistavoitteiden toimeenpanoa sekä muiden aluepoliittisten toimenpiteiden toteutumista. Seuranta toteutetaan sekä määrällisten indikaattoreiden että laadullisen tarkastelun avulla. Seurantaryhmä antoi hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmälle (halkelle) ensimmäisen seuranta- ja arviointiraporttinsa joulukuussa 2004. Raportti merkittiin käsittelyssä 20.1.2005 tiedoksi ja toimenpiteiden ehdotuksiin päätettiin palata myöhemmin mm. helmikuussa pidettävien politiikkakariihien ja maaliskuun kehysriihen yhteydessä.

Aluepoliittiset toimenpiteet etenevät suunnitellusti

Aluepoliittisten toimenpiteiden toteutumista seurataan ministeriöltä kerättyjen tietojen perusteella. Ministeriöt ovat toimittaneet omien hankkeidensa osalta seurantatiedot sisäasiainministeriölle lokakuussa 2004.

Yhteenvetona hankkeiden etenemisestä voidaan todeta, että suurin osa tavoitepäätöksessä mainituista toimenpiteistä etenee suunnitellusti. Kilpailukyvyn vahvistamisen ja tasapainoisen aluerakenteen kehittämisen tavoitteita on edistetty mm. lisäämällä t&k -rahoitusta ja maakunnan kehittämistä osaamisen vahvistamiseksi maakunnissa, lisäämällä alueille teknologia-asiantuntijoita ja VTT:n asiamiehiä, vahvistamalla yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen alueellista vaikuttavuutta, vahvistamalla osaamiskeskus- ja aluekeskusohjelmia ja niiden alueellista vaikuttavuutta, lisäämällä investointitukia erityisesti suurista rakenneongelmista kär-

siville alueille (mm. Itä-Lappiin ja äkillisen rakennemuutoksen alueille), ottamalla käyttöön haja-asutusalueiden kyläkauppojen investointituki, uudistamalla työvoimapalveluita sekä toteuttamalla hallituksen laajakaistastrategiaa ja liikenneväyläpoliittisen ministerityöryhmän investointiesityksiä.

Vaikka suuri osa tavoitepäätöksen toimenpiteistä etenee suunnitelmien mukaan, seurantaryhmä esitti halkelle joidenkin hankkeiden vauhdittamista ministeriöiden tekemien ehdotusten perusteella. Ehdotukset koskevat alueellisen innovatiopolitiikan tehostamista, yrittäjyyden edistämistä alueilla, liikennepolitiikan linjauksia esittäneen ministerityöryhmän liikenneinfrastruktuurihankkeiden ja teemapakettien toteuttamista esitettyssä aikataulussa hallituskaudella. Lisäksi esitettiin valtioneuvoston hyväksymän laajakaistastrategian toteuttamista, maaseudun kehittämistä ja palvelujen turvaamista erityisesti syrjäisellä maaseudulla, osaamisen vahvistamista alueilla, äkillisen rakennemuutosalueiden tukemista ja valtioneuvoston hyväksymän luonnon virkistyskäyttöä sekä luontomatkailua koskevan periaatepäätöksen toteuttamista.

Äkillisten rakennemuutosalueiden tukemiseen enemmän huomiota

Seurantaryhmä esitti myös halkelle, että ministeriöt ottaisivat erityisesti huomioon sekä omassa että hallinnonalansa viranomaisten toiminnassa hallituksen päättämät linjaukset äkillisten rakennemuutosalueiden tukemisesta. Valtioneuvoston tavoitepäätöksessä mainituille alueille (Raahen, Vakka-Suomen seutukunta ja Mänttä-Vilppula -alue) on laadittu suunnitelmat tarvittavista erityistoimista. Lisäksi seurantaryhmä esitti halkelle, että Parkanon kaupungin ja Viiala-Toijala-Kylmäkosken alue nimettäisiin valtioneuvostossa uusiksi äkillisten rakennemuutosten ongelmaluokiksi puunjalostusteollisuuden mittaavien työpaikkamenetysten perusteella. Näitä ehdotuksia on tarkoitus käsi-

tellä maaliskuun kehysriihen yhteydessä.

Aluekehitys 1990-luvun loppua tasaisempaa

Aluekehityksen seurannassa käytetään tunnuslukuja, jotka kuvaavat koulutustasoa, työmarkkinatilannetta, muutto liikettä ja väestöä, alueellista bruttokansantuotetta ja tuotantoa, kuntataloutta erityyppisissä kunnissa sekä hyvinvointia. Ensimmäisessä seurantaraportissa tunnusluvut on esitetty maakunnittain, mutta jatkossa tarkastelua on tarkoitus laajentaa myös seutukuntatasolle.

Tunnuslukujen perusteella voidaan todeta, että aluekehitys on viime vuosina ollut selvästi 1990-luvun loppua tasaisempaa. Keskeisenä syynä on ollut viime vuosien heikko suhdannekehitys erityisesti nopeasti kasvaneilla aloilla sekä maakunnissa. Alueiden väliset kehityserot ovat säilyneet pitkälti ennallaan. Heikon kehityksen alueita on erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomen maaseutumaisilla ja syrjäisillä alueilla. Tulevaisuudessa niiden kehitystä uhkaa työikäisen väestön määrän väheneminen. Työmarkkinoille tulevat ikäluokat ovat poistumia suuremmat vain muutamilla keskusseuduilla. Työvoiman ikärakenteesta johtuvat poistumat ovat suurimpia perinteisillä muuttotappioalueilla, Itä- ja Pohjois-Suomessa sekä maakuntien syrjäisimmillä alueilla.

Olli T. Albo

Aluekeskusohjelman toteutus vuonna 2005 – verkostojen toiminta käyntiin

Aluekeskusohjelman toteutuksen keskeiset painopisteet vuonna 2005 kohdistuvat valtioneuvoston vaikuttavuustavoitteiden toteutuksen edistämiseen, ohjelman eriyttämiseen ja aluekeskusten välisten verkostojen toiminnan käynnistämiseen.

Aluekeskusohjelma-alueet ovat määritelleet omat painopisteensä ja toimenpidekokonaisuutensa koskien valtioneuvoston vaikuttavuustavoitteiden toteutusta. Määrittely on tehty osana vuoden 2005 toiminnan suunnittelua. Alustavan yhteenvedon perusteella ohjelma-alueiden vaikuttavuustavoitteissa korostuu osaamisen vahvistaminen. Ohjelmien strategiat kohdentuvat osaamisperustan, yrittämisen ja innovaatioperustan kehittämiseen sekä tiettyyn klusteriin erikoitumiseen. Osaamisperustaa vahvistetaan koulutuksen, palvelujärjestelmien kehittämisen ja seutuyhteistyön kautta. Aluekeskusohjelma ei toteuta näitä hankkeita yksin vaan yhteistyökumppaneiden, erityisesti korkeakoulujen ja yritysten kanssa.

Alueiden tavoitteina on ohjelmakauden loppuun mennessä:

- 1) osaamisen ja avainklustereiden vahvistaminen
- 2) alueiden yhteisten tutkimus- ja kehittämistoiminta hankkeiden ja niihin perustuvan liiketoiminnan luominen
- 3) osajaverkoston hyödyntäminen ja toimintamallien vakiinnuttaminen
- 4) korkeakoulutettujen määrän lisääntyminen ja professuurien perustaminen
- 5) uusien koulutusaloituspaikkojen luominen ja yhteiset tutkimusresurssit
- 6) kansainvälistyminen.

Tarkempi analyysi alueittaisista vaikuttavuustavoitteista tulee sisällyttämään ohjelman arvioitsijan seuraavaan väliraporttiin, joka luovutetaan ministeriölle toukokuussa.

Ohjelman eriyttäminen ja aluekeskusten välinen verkottuminen

Valtioneuvoston päätösten mukaisesti

aluekeskusohjelman toteutusta ja arviointia eriytetään jatkossa tunnistamaan aiempaa selkeämmin erilaisten ja erikoisten kaupunkiseutujen merkitys aluekeskusverkoston kehittymiselle. Tällä tarkoitetaan suuria ja monialaisia yliopistokaupunkiseutuja, yksipuoliseempia teollisia keskuksia sekä muita keskisuuria ja pieniä kaupunkiseutuja.

Aluekeskushankkeessa on käynnistetty erikoistuneiden teollisten seutujen kehittämisen tukemiseen liittyviä prosesseja sekä aloitettu valmistelu alkutuotantovaltaisten aluekeskuseutujen edellyttämien toimien määrittelemiseksi. Suurten aluekeskuseutujen tarpeita ja kehitysmahdollisuuksia sekä aluekeskusohjelman tehostamista näiden kaupunkiseutujen strategisessa kehittämisessä tarkastellaan osana suurten kaupunkiseutujen politiikkakokonaisuuksia.

Teollisten seutujen verkottuminen

Sisäasiainministeriön koordinoimassa verkostossa keskitytään vuonna 2005 seuraaviin tehtäviin: (1) strategista kehittämistä koskevan tiedon koonti, ylläpito, kehittäminen ja hyödyntäminen, (2) vaikuttaminen teollisia seutuja koskevaan kehittämispolitiikkaan ja erityisesti aluekehitysohjelmien kehittämiseen sekä (3) tiedon ja kokemusten vaihto. Verkoston tueksi kootaan asian tuntijakumppaneita keskus- ja aluehallinnosta. Vuoden 2005 aikana arvioidaan mahdollisuuksia kehittää myös verkostossa mukana olevien seutujen yhteisiä hankkeita.

Alkutuotantovaltaisten aluekeskusten kehittäminen

Aluekeskusohjelman rahoituksella on tuettu ja tuetaan edelleen maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän alaisen kaupungin ja maaseudun vuorovaikutusryhmän toimintaa. Tämän rinnalla eriytetään aluekeskusohjelman sisällä kehittämistoimintaa vastaamaan alkutuotantovaltaisten aluekeskusten kehittämistarpeita. Lähtölaukaus tälle toiminnalle on elokuussa 2005 järjestetty kansallinen seminaari Kauhajoella. Eriyttämisessä huomioidaan ne myönteiset tulokset ja onnistuneet käy-

tännöt, joita on kehitetty erityisesti Kauhajoen verkostopilotissa.

AKO-teemaverkostojen käynnistyminen

Aluekeskusten teemaverkostojen toiminta on käynnistynyt kolmessa teemassa: innovaatioympäristöjen ja koulutusyhteistyön kehittämisen verkoston vetovastuu on Seinäjoen seudulla, hyvinvoinnin seudullisen kehittämisen verkostoa koordinoi Porin seutu sekä seutuviestinnän ja -markkinoinnin verkostoa vetää Kuopion seutu.

Innovaatioympäristöt ja koulutusyhteistyö

Tavoitteena on kehittää kansallista hyvää innovaatioympäristö -toimintamallia. Teemaverkoston toimintaa varten alueet muodostavat työryhmän keskeisistä innovaatiojärjestelmän toimijoista. Alueet laativat oman innovaatioympäristönsä lähtötilakartoituksen kevään 2005 aikana. Kartoitusta on pohjattu kunkin alueen omalle kehitystyölle sekä valtakunnalliselle tutkimus- ja kehitysprosessille.

Hyvinvointipalvelujen seudullinen järjestäminen aluekeskuksissa

Toiminta jakaantuu koko verkoston yhteisiin tapaamisiin ja kolmen alateeman tapaamisiin. Alateemat ovat: (1) tutkimus ja kehittämistoiminta, (2) hyvinvointistrategiat/ palvelujen järjestäminen aluekeskuksissa ja (3) hyvinvointiteknologia/itsenäinen suoriutuminen. Hyvinvointiverkostojen toiminta on koordinoitu STM:n hallinnonalalla toteutettaviin kansallisiin kehittämishankkeisiin ja niiden alueellisiin johtoryhmiin.

Seutuviestintä ja aluemarkkinointi

Verkoston työ jakaantuu neljään toimintakokonaisuuteen, jotka ovat: seutuviestintästrategia, sisäisen viestinnän tehostaminen, mediasuhteiden hoito ja markkinointiyhteistyö. Alkuvaiheessa painopiste on AKO-seutujen seutuviestintästrategian laadinnassa.

Ulla-Maija Laiho

Aluekeskus- ja kaupunkiohjelmien perusrahoitus 2005

Valtioneuvoston 24.2.2005 tekemässä päätöksessä osoitettiin tälle vuodelle aluekeskus- ja kaupunkiohjelmien toteutukseen perusrahoitusta yhteensä 8 890 000 euroa, josta aluekeskusohjelmien osuus on 8 340 000 euroa ja kaupunkiohjelmien 550 000 euroa. Ohjelma-alueiden esittämä rahoitustarve vuodelle 2005 oli yhteensä 10,9 miljoonaa euroa, joten karsinnan tarve oli noin kaksi miljoonaa euroa. Kajaanin seudun aluekeskusohjelmaa rahoitetaan Kainuun hallintokokeilun momentilta.

Perusrahoitus säilyi viime vuoden tasolla kymmenellä, kasvoi kymmenellä ja väheni 14 ohjelma-alueella. Seutuyhteistyökokeilun toteutuksesta AKO-alueille aiheutuvat kustannukset huo-

mioitiin päätöksessä. Suurin perusrahoitus myönnettiin Joensuun seudulle (500 000 euroa). Rahoitusosuuttaan kasvattivat viime vuoteen verrattuna eniten Seutu-kokeilussa mukana olevat aluekeskuseudut sekä Rovaniemen seutu. Teemaverkostojen toimintaan myönnettiin rahoitusta aluekeskusten esittämien tarpeiden perusteella.

Viisi hyvää käytäntöä palkittiin

Perusrahoituksessa otettiin huomioon erityisesti viidellä ohjelma-alueella syntyneiden hyvien käytäntöjen vahvistaminen, vakiinnuttaminen ja levittäminen. Joensuun seudun hyvänä käytän-

tönä palkittiin Itsenäisen Suoriutumisen Innovaatiokeskustoiminnan organisointi hyvinvoinnin osaamiskeskitymäksi kumppanuusmallilla, Jyväskylän seudulla palkittiin hyvinvointiteknologiahankeiden generointi ja koordinoitavuus, Kemi–Tornion alueella puolestaan seudullisten hyvinvointipalveluiden kehittämisverkostotyö, Mikkelin seudulla seutulukioiden opettajien välinen aineryhmätyöskentely ja Koillis-Suomessa viime vuonna palkitun tietoyhteiskunnan palvelukeskuksen ja sähköisen asioinnin palvelukeskustoiminnan levittäminen Pohjois-Suomessa.

Hanna Paakkolanvaara

Alueellistamistoimet vaikuttaneet

Alueellistamisen koordinaatioryhmän valmistelemissa alueellistamisen pitkäjänteisessä ohjelmassa on arvioitu, että alueellistamistoimet mahdollistavat 4 000–8 000 työpaikan sijoittamisen pääkaupunkiseudun ulkopuolelle vuoteen 2015 mennessä.

Ministeriöt kartoittivat vuoden 2004 loppuun mennessä hallinnonalansa alueellistamisen toteutumista ja mahdollisuuksia hallituksen iltakoulupäätöksen toimeksiannosta. Alueellistamistoimia tarkastellaan vuodesta 2001, jolloin alueellistamislainsäädäntö astui voimaan. Vuosina 2001–2005 ministeriöissä on tehty 25 alueellistamispäätöstä, jotka

merkitsevät yli 1 200 henkilötyövuoden siirtymistä pääkaupunkiseudun ulkopuolelle. Tämän lisäksi ministeriöissä on tehty ratkaisuja, jotka ovat merkinneet tehtävien ja vakanssien siirtoa vajaan 600 htv:n verran. Suunnitelma-asteella olevat toimenpiteet koskevat yli 1 100 henkilötyövuotta. Suuri alueellistamispotentiaali löytyy ministeriöiden loppuraporttien mukaan tukipalvelutehtävissä, jolloin puhutaan noin 600 henkilötyövuoden siirtymisestä esimerkiksi alueellisiin palvelukeskuksiin. Palvelukeskusratkaisuja ovat tehneet mm. valtiokonttori, verohallinto, puolustusvoimat, ympäristöministeriö ja sisäasi-

ainministeriö.

Hallinnonaloittain tarkasteltuna mitavimmat alueellistamispäätökset on tehty puolustus-, oikeus- ja sisäasiainhallinnonaloilla.

Alueellistamisen kohdepaikkakuntia ovat ennen kaikkea aluekeskukset. Tarkasteltaessa jo tehtyä ratkaisuja voidaan todeta, että sijaintipaikkakuntia on eripuolilla Suomea. Tähän mennessä tehdyistä päätöksistä suurimmat kohdealueet ovat Hämeenlinna, Mikkeli, Joensuu ja Turku.

Tarja Pyöriä

Väliraportti Kainuun hallintokokeilusta

Kainuun hallintokokeilun seurantaryhmä antoi väliraporttinsa helmikuussa 2005. Raportin mukaan hallintokokeilun valmistelu on kokonaisuutena edennyt sujuvasti. Vuoden 2005 talousarvioon koottiin ensimmäistä kertaa Kainuun kehittämisrahamomentti. Seurantaryhmän arvioin mukaan kehittämisrahan valmistelussa oli teknisiä ongelmia, mm. valmisteluai-kaulaun kireys.

Maakuntahallinnon rahoitusjärjes-

telmä on keskeinen osa kokeilua. Uuteen menettelyyn liittyy mahdollisuuksia nykyistä parempaan ylikunnalliseen toimintaan. Rahoitusjärjestelmän toimivuus vaatii tiivistä yhteistyötä maakuntahallinnon ja kuntien kesken sekä yhteistä näkemystä palvelujen kehittämisestä ja hyväksyttävästä kustannustasosta.

Kunnallisvaalien yhteydessä pidettyjen Kainuun maakuntavaalien säännökset on todettu vaikeaselkoisiksi. Esi-

merkiksi ehdokasasettelu ja maakuntavaltuustopaikkojen kuntakohtainen täyttäminen heikensi vaalien ymmärrettävyyttä.

- Väliraportti löytyy osoitteesta www.intermin.fi/julkaisu/082005

Resurssikeskukset edistävät alueiden hyvinvointia Ruotsissa

Naisten resurssikeskuksia selvittävän hankkeen osana tehtiin 16.–18.2.2005 tutustumismatka Södermanlandin lääneihin, Nyköpingiin. Matkalle osallistui 15 resurssikeskustoiminnasta kiinnostunutta toimijaa, joiden taustaorganisaatiot edustivat hyvin alueellisen kehittämisen ja yrittäjyyden eri näkökulmia. Matka oli erittäin onnistunut ja terävöitti visiointia suomalaisesta resurssikeskusmallista.

Ruotsissa naisten alueellisia ja paikallisia resurssikeskuksia (RK) on toiminut 1990-luvun alusta lähtien enimmillään n. 160. Resurssikeskukset työskentelevät yrittäjyyden edistämiseksi *yksilöllisellä* (henkilökohtainen neuvonta), *ryhmä-* (kokoontumispaikat, seminaarit, tapahtumat ja hankkeet) sekä *rakenteellisella tasolla* (yhteistyö muiden organisaatioiden kanssa, kehittämishankkeet ym.). RK perustaa toimintansa paikallisille olosuhteille ja edistää naisten osallistumista yhteisöjensä kehittämiseen.

Resurssikeskukset on Ruotsissa tunnistettu osaksi alueellista kehittämistyötä ja toimintaa tuetaan aluekehittämismäärärahoilla. Ruotsin Elinkeinoelämän kehittämissiviraston (NUTEK) mukaan RK

on kohtauspaikka ja keskus kasvuideoille, työllistymiselle sekä paikallisen ja alueellisen kehittämisen koulutukselle. NUTEK myöntää resurssikeskuksille perusrahoitusta ja projektivaroja (perusrahoitus n. 100 000 Skr/keskus; v. 2005–2007 30 milj. Skr). Vuosina 1998–2002 ohjattiin perusrahoituksen lisäksi 400:lle naisten kasvuhankkeelle 105 milj. Skr. Suhteellisen pienellä yhteiskunnan panostuksella saadaan kehittämistyöhön mukaan suuri määrä ihmisiä, joiden toiminta ja ideat muuten jäisivät huomiotta ja hyödyntämättä. Esimerkiksi Nyköpingin paikallisessa resurssikeskuksessa, Norassa, on 165 jäsentä ja sen koulutus- ja neuvontapalvelut ovat avoinna kaikille kiinnostuneille.

RK-toimintaa koordinoi ja kehittää riippumaton valtakunnallinen resurssikeskusverkosto NRC (Riksförbundet Nationellt Resurscentrum för kvinnor -yhdistys), joka työskentelee läheisessä yhteistyössä NUTEK:n ja alueellisten kehittämissivirastojen kanssa. NRC osallistuu myös eurooppalaisen yhteistyöhön, jonka tavoitteina on mm. RK-toiminnan mallittaminen sekä innovatiivisten palvelujen ja tuotteiden kehittäminen ja tuotteistaminen. Myös pohjoismaisen yhteistyö Pohjoismaisen ministerineuvoston tukemana on vireillä.

RK-toiminnasta tehty analyysi vuo-

silta 1998–2002 kehottaa yhä parempaan yhteistyöhön lääneittäin, toimijoittain ja valtakunnallisesti sekä perusrahoituksen vakinaistamiseen ja projektirahan saatavuuden varmistamiseen. Ruotsissa resurssikeskukset tulevat jatkossakin olemaan keskeisiä tasa-arvon valtavirtaistamisessa aluekehittämiseen sekä merkittävä voimavara kansalaislähtöisessä aluekehittämistyössä.

*Läisa Horelli, TKK/YTK
Annamari Asikainen, Maaseudun naisteemaryhmä*

● Lisätieto:

www.noraresurs.net
www.nrckvinnor.org
www.nutek.se/rc
www.women.eu.com

Seminaari suomalaisista toimintamalleista tulossa

Suomessa naisten resurssikeskustoimintaa selvittävä SM:n rahoittama hanke kokoaa tietoja suomalaisesta toiminnasta ja rakentaa toimintamalleja suomalaisiin olosuhteisiin sopivaksi. Resurssikeskuksista Suomessa keskustellaan 13.4. eduskunnan auditoriossa järjestettävässä seminaarissa.

Valtioneuvoston ennakointiverkosto

Kaikissa ministeriöissä tehdään tulevaisuutta ennakoivaa työtä. Lisäksi valtioneuvosto antaa eduskunnalle tulevaisuusselonteon valitsemastaan teemasta. Parhaillaan eduskunta käsittelee hallituksen väestöpoliittista tulevaisuusselontekoa. Suomi on ainoa maa, jonka eduskunnassa on tulevaisuusvaliokunta.

Valtioneuvoston ennakointiverkoston tehtävä on huolehtia riittävästä ennakoinnin koordinoinnista ja tiedonvälityksestä ministeriöiden välillä. Verkoston tehtävä on myös tukea alueilla tehtävää ennakointia ja hyödyntää ennakointituloksia vuorovaikutteisesti keskus-, alue- ja paikallishallinnon kesken. Ennakointiverkosto on nyt toiminut vuoden verran.

MINISTERIÖIDEN ENNAKOINNIN NÄKÖKULMIA:

OM	Oikeusturva, Demokratia, Turvallisuus
SM	Aluekehitys, Kehittämissuunnitelmat, Kuntien talous, Turvallisuus
PLM	Turvallisuusympäristön muutos, Kokonaismaanpuolustus, Sotilaallisen maanpuolustuksen keinot
VM	Taloudellinen kehitys, Valtiontalous
OPM	Koulutustarve, Ammattirakenteen kehitys, Kulttuuri
MMM	Maaseutu, Maatalous, Elintarviketurvallisuus, Uusiutuviin luonnonvarojen käyttö
LVM	Liikenne, Viestintä
KTM	Teknologia, Elinkeinopolitiikka, Energia, Ilmastostrategia
STM	Hyvinvointi, Terveys, Elatussuhde, Sosiaalimenot ja niiden rahoitus, Säteilyturvallisuus
TM	Työvoiman kysynnän ja tarjonnan ennakointi, Työmarkkinoiden toiminta, Työelämän ennakointi, Työvoimapalvelut
YM	Asuminen ja alueiden käyttö, Rakennettu ympäristö, Ympäristönsuojelu
VNK	Tulevaisuusselonteko

Verkosto luo kokonaisvaltaisempaa kuvaa tulevaisuuden haasteista hallinnonalakohtaisen, pirstaleisen ennakkoinnin sijaan. Tavoite on täsmentää tulevaisuuden keskeisimpiä kysymyksiä. Esimerkiksi on hyvin tiedossa, että väestön ikärakenne muuttuu vanhuspainotteisemmaksi. Mitä siitä seuraa? Mitkä ovat ne konkreettiset asiat, joihin on valmistauduttava? Tätä kautta hahmotetaan myös asioita, jotka edellyttävät syvällisempää, akateemista tutkimusta.

Laajempaa keskustelua varten järjestetään vuosittain ennakkointifoorumi. Viime marraskuun ennakkointifoorumin teema oli 'Suomalaiset työmarkkinoilla 2010-luvulla'. Ensi syksyn teema on väestön terveyst- ja toimintakyky,

sosiaalinen turvallisuus ja toimivat palvelut.

Ennakoitaessa tehdään tulevaisuutta koskevia visioita. Eikö tällainen toiminta kuulu poliitikoille virkamiesten sijaan? Ministeriöiden ennakkointityö on nähtävä siten, että virkamiesten, asiantuntijoiden, rooliin kuuluu kertoa ne reunaehdot, joiden puitteissa päätöksiä tehdään. Ennakkointi on tulevaisuuden mahdollisten kehityskuvien hahmottamista ja siten tärkeä osa asiantuntijatyötä ja strategista suunnittelua.

Ennen vuoden 2003 eduskuntavaaleja ministeriöt laativat hallinnonalan tulevaisuus katsaukset, joihin koottiin hallinnonalan keskeiset näkymät ja strategisia toimintalinjauksia. Tulevai-

suuskatsaukset tarjosivat tietoperustaa poliittisille päätöksentekijöille, puolueille ja hallitusneuvottelijoille. Ministeriöt valmistelevat ilmeisesti tulevaisuus katsauksia myös vuoden 2007 eduskuntavaaleja silmällä pitäen. Tässä prosessissa on mahdollista hyödyntää kasvanutta ennakkointiosaamista ja tuoda eri hallinnonalojen näkökulmia yhtäaikaan samaan ennakkointivisioon, konkreettisemmaksi kuvaksi ja lähemmäksi elävää elämää.

Heli Saijets

*Ennakkointiverkoston puheenjohtaja,
neuvotteleva virkamies
Työministeriö*

● **Lisätieto:**

www.ennakkointiverkosto.fi

Tutkimuspalsta

Lappi on enemmän kuin toimialojensa summa

Sisäasiainministeriön *Alue-Integraattori* 5/2004 antaa uuden puheenvuoron kunnallisvaalien alla virinneeseen keskusteluun Lapin kehityksestä. Keskustelu käynnistyi pääministeri **Matti Vanhasen** ja puhemies **Paavo Lipposen** Rovaniemellä pitämistä puheista. He totesivat Lapilla menevän nyt hyvin. Toteamusta tuki Lapin suhdannekehitys, jota kuvataan Lapin suhdanteet 2/2004 julkaisussa. Lapin yliopiston sosiologian professori **Asko Suikkanen** vastasi pääministerille ja puhemiehelle Helsingin Sanomissa 16.10.2004. Vastauksessa hän huomautti, että toimialojen suhdannekehitys Lapissa on pitkälti Kemi–Tornion alueen suurteollisuuden, eli teräs- ja sellukaupan varassa. Toimialojen liikevaihdon kehitys ei yksin muodosta aluetalouden koko kuvaa.

Alue-Integraattorissa Lapin liiton tutkija **Sami Laakkonen** myötäilee Suikkasen vastausta, mutta yhtyy **Ilkka Mellan** kanssa ajatukseen Lapin myönteisestä kehityksestä. Pitkäaikainen rakennemuutos muuttaa Lapin eri alueiden tulonmuodostusta ja työpaikkarakennetta vaikuttaen siten muuttoliikkeeseen ja luonnolliseen väestönmuutokseen. Lapin muuttotappio on nyt vähenemässä, luonnollinen väestönmuutos kääntynyt positiiviseksi ja yritysten liikevaihto sekä työpaikkojen määrä kasvussa. Onko tämä ”myönte-

nen” kehitysilmio yksikertaista seurausta kuudentoista Lapin toimialan (yht. 21 toimialaa) liikevaihdon kasvusta sekä kasvun kerrannaisvaikutuksista? Laakkonen ja Mellakin kuitenkin huomauttavat suuryritysten liikevaihdosta vain osan jäävän sijaintialueen hyödyksi.

Tosiasiassa liikevaihdon lisäksi alueen kehityksen ja hyvinvoinnin arvioimiseen tarvitaan muidenkin asioiden kuin vain liikevaihtojen seuraamista. Tällaisia ovat esimerkiksi alueen asukkaiden tulonmuodostus, koulutustaso, terveys, hyvinvointi ja sosiaaliset ongelmat. Lisäksi kuvaamiseen ei riitä pelkkä absoluuttisilla arvoilla mitattu muutoksen toteaminen. Aluetta on tarkasteltava osana sitä kokonaisuutta, johon se kuuluu. Kerrannaisvaikutuksista puhuminen antaa todellisuudesta pelkän varjokuvan. Esimerkiksi absoluuttisilla luvuilla mitaten alueen asukkaiden ansiotulot saattavat kasvaa, mutta samalla niiden osuus koko maan ansiotulojen osuudesta asukasta kohti voi pienetä. Vastaavasti, myös tulonsiirrot voivat absoluuttisesti mitaten pienetä, mutta niiden osuus koko maan tulonsiirroista kasvaa. Kumpikin kehitys kuvaa omalla tavallaan alueen köyhtymistä, ja ansiotulojen osalta kehitys toteutui Lapissa jaksolla 1998–2002. Edellisten lisäksi on huomioitava myös alueen kunnat. Lapissa kuntien vero-

tulojen kehitys vuodesta 1999 vuoteen 2003 on ollut koko maan kuntien verotulojen kehitystä suurempaa vain Kemissä ja Torniossa. Sen sijaan verotulot pienenevät seitsemässä Lapin kunnassa. Aluekehityksen arvioinnissa tämä tieto olisi otettava huomioon siinä missä toimialojen liikevaihtokin.

Kuten jo näinkin suppeat esimerkit osoittavat, ei alueen kehityksestä voi vetää luotettavia johtopäätöksiä minäkään yhden tekijän, kuten toimialojen suhdanteiden avulla. Lappi, kuten muutkin alueet, on inhimillisten toimintojen kokonaisuus ja sen kuvaaminen pyrkimistä näiden toimintojen hahmottamiseen. Vain mahdollisimman kattava kokonaiskuva alueesta voi toimia riittävänä perustana aluekehityksen tarpeiden arvioinnissa sekä tavoitteiden ja keinojen suunnittelussa ja uhkaavien kehityslinjojen ennakoinnissa.

Alueen kokonaisuuden hahmottamisen ongelmana on usein sopivien aineistojen sekä tutkimuksen puute. Omalta osaltamme pyrimme helpottamaan tätä tilannetta Lapin aluekehitystä EU-kausina 1996–1999 ja 2000–2003 (2004) käsittelevällä tutkimusraportilla, joka valmistuu lähiviikkoina.

*Asko Suikkanen
Sosiologian professori
Lapin yliopisto*

*Mika Rantabarju
Suunnittelija
Pohjois-Suomen ennakkointi- ja
arviointikeskus
Lapin yliopisto*

Ikääntyminen – uhasta mahdollisuudeksi – yhteistyöprojekti valmistui

KTM:n teknologiaosasto on toteuttanut ikääntymistä ja innovaatio toimintaa koskevan projektin. SM:n alueiden ja hallinnon kehittämisosasto osallistui projektiin toteuttaen sen alueosan yhdessä Kymenlaakson liiton ja Pohjois-Savon liiton kanssa. Konsulttina projektissa toimi Gaia-group.

Projekti toteutettiin työpajoina, joissa asiantuntijat pohtivat ikääntymiseen liittyviä uhkakuvia, mutta myös niitä mahdollisuuksia, joita erilaisen innovaatio toiminnan kautta voidaan saavuttaa. Projektin lähtökohtana tarkasteltiin väestörakenteen muutoksen eri vaihtoehtoja maakunnissa.

Työvoiman riittämättömyys ongelmana

Skenaariot osoittavat, että sekä Kymenlaaksossa että Pohjois-Savossa ongelmaksi tulee seuraavien vuosikymmenten aikana työvoiman riittämättömyys. Erityisesti nuoren väestön väheneminen johtaa myös osaamisresurssien heikkenemiseen. Työvoiman niukkuus asettaa merkittäviä haasteita elinkeinopolitiikalle, jonka tulisi jo nyt tunnistaa ne keskeiset toimialat, joihin on luotavissa kestäviä työpaikkoja. Samalla on pystyttävä realistisesti ennakoimaan palvelutarpeiden kehittymistä ja toisaal-

ta hyvinvointipalvelusektorin vaatiman työvoiman tarvetta.

Työpajojen esittämiä keskeisiä johdopäätöksiä ja toimenpidesuosituksia olivat mm.

- Hyvinvointisektorin markkinoiden kehittämistä sekä yksityisten ja julkisten palveluiden yhteensovittamista varten tarvitaan pitkän aikavälin strategia, joka ottaa huomioon kansalaisten, julkisen sektorin sekä yritystoiminnan näkökulmat.

- Yksityisten hyvinvointipalveluiden käytön edistämiseksi ja alueellisten markkinoiden luomiseksi tarvitaan internet-pohjainen markkinapaikka, jonka kautta erilaisten palvelun tarjoajien etsiminen ja vertailu olisi mahdollista.

- Työvoiman riittävyden turvaamiseksi ikääntyvien työelämässä pysymistä on edistettävä erilaisten kampanjoiden ja koulutuksen kautta. Erityisesti senioriyrittäjyyttä pitää edistää vastavain toimien.

- Palveluyritystoiminnan kehittämiseksi ja palveluinnovaatioiden synnyn edistämiseksi tulee käynnistää vientihankkeita, joiden avulla konkreettisesti tuettaisiin hyvinvointiteknologian ja -palveluiden vientiä. Kymenlaaksossa nähtiin tarve pitkäjänteiselle maakunnalliselle viennin edistämishankkeelle, joka kehittäisi eräänlaisen ”täyden palvelun hyvinvointitavaratalon”.

- Uusien innovaatioiden tuottamiseksi ja kansainvälisen liiketoiminnan edistämiseksi Pohjois-Savosta tulisi kehittää eräänlainen hyvinvointipalveluiden testilaboratorio.

Ikääntyminen selvitysten kohteena viime vuosina

Ikääntymiseen liittyviä selvityksiä on tehty Suomessa viime vuosina useita. Esimerkiksi valtioneuvoston tulevaisuusselonteon keskeinen teema oli ikääntyminen. Myös mm. julkisen sektorin osalta on tehty erillisselvitys henkilöstön ikääntymisen vaikutuksista valtion työmarkkinoihin. Samoin monet väestöön ja työvoiman kehitykseen liittyvät alueelliset kehitysarviot kuvaavat ikääntymisprosessin etenemistä eri alueilla. Nyt ilmestynyt Uhasta mahdollisuudeksi -selvitys pyrkii ilmiön kuvaamisen lisäksi tuomaan esiin erityyppisiä toimenpiteitä, joilla syntyviä ongelmia voitaisiin hallita.

Ilkka Mella

● Lisätietoa:

www.ennakointifoorumi.fi, otsikon ’ikä rakenteet’ ja ’ajankohtaista’ alta.

Ennakointia maakuntasuunnittelun tueksi

2000-luku on alkanut aluekehityksen näkökulmasta suhteellisen tasapainoisesti, kun maakuntia verrataan toisiinsa. Muuttoliike on tasoittunut, samoin työttömyys on alentunut eniten Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnissa. ETLA:n tuoreimman maakunnittaisen ennusteen mukaan tasapainoinen kehitys jatkuu lähivuosina, jos tuotannon kasvu pysyy nykyisellä 2–3 %:n tasolla vuosittain. Onko tämän hetken muuttumaton tilanne tyyntä myrskyn edellä?

Pitkän aikavälin väestö- ja työllisyysennusteet ennakoivat rakenteellisten muutosten voimistuvan väestön ikään-

tymisen johdosta. Työvoiman kasvava siirtyminen eläkkeelle johtaa resurssi-ongelmaan, jota vahvistaa erityisesti

työikäen tulevan, nuoren ja koulutetun väestön väheneminen useilla alueilla. Samanaikaisesti valtion ja varsinkin useimpien kuntien talousongelmat heikentävät elinkeinotoiminnan uudistamisen mahdollisuuksia. Kuntaliiton arvio kuntien talouskehityksestä vuoteen 2011 saakka on varsin pessimistinen.

Ikääntymisen uhkia on selvitetty paljon myös aluetasolla ja vähitellen on päästy analysoimaan myös kehitysprosessin tuomia mahdollisuuksia, joita on

esitely mm. valtioneuvoston tulevaisuusselonteossa. On todettu, että jos tuotanto kehittyy suotuisasti ja työllisyysaste sekä tuottavuus kasvavat riittävästi, pahimmat työvoiman saatavuuteen ja palvelujen rahoitukseen liittyvät ongelmat voidaan voittaa. Alueelliset erot tulevassa kehityksessä tulevat kuitenkin olemaan suuria ja siksi huonoihin vaihtoehtoihin on syytä varautua. Yhä kiihtyvä osaamiseen ja innovaatioihin perustuva kilpailu eri maiden ja myös alueiden välillä vaatii koko ajan kasvavia resursseja osaavan työvoiman ja elinkeinotoiminnan rahoituksen osalta, kuten valtioneuvoston globalisaatio-raportti tuo esiin.

Tulevan kehityksen arviointiin ja ennakointiin valmisteilla välineitä

Maakuntien liittojen johdolla maakuntasuunnitelmat uudistetaan tänä vuonna ja vuoden 2006 aikana tuotetaan uudet maakuntaohjelmat. Näiden tärkeiden kehittämisohjelmien taustalle tarvitaan selkeitä ja monipuolisia ana-

lyyseyä tulevan kehityksen vaihtoehtoista väestön, työvoiman, työllisyyden, aluetalouden, koulutustarpeen sekä aluerakenteen osalta.

SM:n alueiden ja hallinnon kehittämisosaston sekä maakuntien liittojen toimesta on käynnistetty ennakkoinnin yhteisprojekti, jonka tavoitteena on antaa maakunnille välineitä ennakoida itsenäisesti vaihtoehtoisia tulevaisuudenkuvia. Kysymys on työvoiman tarjonnan ja kysynnän sopeutusmallista ja siihen liittyvistä aineistoista, jotka kootaan kullekin maakunnalle käyttökelpoiseen muotoon. Laadittava malli on hyödyllinen myös SM:lle, joka voi arvioida sen avulla maakuntien tavoitteiden realistisuutta sekä kytkeä maakunnat suuremmiksi kokonaisuuksiksi (suuralue-taso ja koko valtakunnan taso). Maakuntasuunnitelmassa esitettyjä kehitys-arvioita ja tavoitteita hyödynnetään myös Työvoima 2025-projektin alueellisissa työvoima- ja työllisyysarvioissa sekä Koulutustarjonta 2012 -projektin alueellisissa ammattirakenne- ja koulutustarvelaskelmissa.

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen (VATT) ekonomistit kehittävät

alueellista tasapainomallia SM:n ja VM:n rahoittamassa yhteistyöprojektissa. Mallin avulla pyritään arvioimaan mm. julkisen talouden muutosten vaikutuksia alueiden talouteen maakuntatasolla. Ensi vaiheessa mallia sovelletaan ikääntymisestä johtuvien sosiaali- ja terveysmenojen kasvun vaikutuksen arviointiin maakuntatasolla. Jatkossa malliin liitetään myös yksityinen sektori ja se kehitetään aidosti maakunta-kohtaiseksi. Keskeisiä aineistoja ovat tilastokeskuksen tuottamat aluetilinpito- ja panostuotos-aineistot sekä maakunnittaiset budjettiaineistot. Sovelluskohteina ovat mm. valtion budjetin muutokset ja aluevaikutukset, elinkeinosektoreilla tapahtuvien muutosten aluevaikutukset ja rakennerahastoinvestointien aluevaikutukset.

Kaiken kaikkiaan aluekehityksen arviointiin ja ennakointiin liittyen on käynnissä useita eri projekteja niin keskus- kuin aluehallinnonkin tasolla. Niiden antamaa tietopohjaa ja menetelmiä on järkevää hyödyntää käynnistyvän maakuntasuunnitelma- ja -ohjelmakierroksen tukena.

Ilkka Mella

Tulevia tapahtumia

f Kansallinen kaupunkifoorum 11.–12.5.2005 Vaasa Vaasan yliopisto, Tervehoivi

Kansallinen kaupunkifoorum järjestetään tänä vuonna 11.–12. toukokuuta Vaasassa teemalla ”Ehetyvät yhdyskunnat – verkottuvat kaupunkiseudut”. Foorumin järjestävät yhteistyössä sisäasiainministeriö, ympäristöministeriö, Vaasan kaupunki ja Vaasanseudun aluekeskusohjelma.

Kaksipäiväisen kaupunkifoorumin pääpuhujina ovat ympäristöministeri **Jan-Erik Enestam**, yksikönpäällikkö **Rudolf Niessler**, DG Regio sekä tanskalainen arkkitehti **Lars Gemzøe**, Kunstakademiets Arkitektskole.

Ensimmäisen foorumpäivän alustukset käsittelevät kaupunkipolitiikan kehittämistä osana kansallista aluekehitysstrategiaa sekä eheää yhdyskuntarakennetta ja hyvää elinympäristöä kaupunkien kehittämisessä. Toisen päivän pääteema on verkostot kaupunkiseutujen ja niiden hyvinvoinnin kehittämisessä.

Foorumin ohjelma sekä ohjeet ilmoittautumisesta löytyvät internetistä osoitteesta: www.intermin.fi/aluekeskusohjelma.

Tervetuloa!

SVENSK RESUMÉ

■ **Till minnet av Pekka Kilpi**

Överdirektör **Pekka Kilpi** är borta. Vi minns honom som en sakkunnig, handlingskraftig, rättfram och ärlig chef med förmågan att sätta sig in i saker snabbt och noggrant. Tack vare sin stora sakkunskap kunde han hantera en mångfald av frågor utan någonsin att förlora greppet om helheten – en viktig egenskap i dagens fragmenterade värld. För sina underlydande var han en exemplarisk förman, pålitlig som en klippta. Hans plötsliga bortgång lämnar ett stort tomrum efter sig. Vi saknar honom både som förman och som människa.

Eino Hosia

■ **Statssekreterare Mykkänens huvuduppgifter regionutveckling och regionpolitik**

Statssekreterarna är tjänstemän som agerar med ministrarnas förtroende. De ska främja genomförandet av regeringsprogrammet och stöda ministrarna. 1.2.2005 började **Antti Mykkänen** på inrikesministeriet som region- och kommunminister Manninens statssekreterare. Medan han innehar denna tjänst är han tjänstledig från sitt arbete som landskapsdirektör för Norra Savolax. Statssekreterare Mykkänens arbetsuppgifter hänför sig till Finlands regionutveckling och det därtill anknutna programarbetet, inklusive strukturfondsreformen.

Caroline Haga

■ **Nyheter från Bryssel**

Sedan årsskiftet fortsätter arbetet med finansieringsramarna under Luxemburgs ordförandeskap. Målet att nå enighet senast i juni harmonierar med den nya kommissionens strävan att återuppliva Lissabonstrategin. Många tvivlar dock på att en överenskommelse kan nås under vare sig Luxemburgs eller efterföljarna Storbritanniens och Tysklands ordförandeperioder. Finland har redan uppmanats förbereda sig på en lösning under sitt ordförandeskap andra halvåret 2006. Det är möjligt att finansieringsramen inte alls behövs, men utan den måste EU:s budget förhandlas fram med parlamentet på årsbasis – en krissituation jämfört med nuläget.

Kielo Karioja

■ **Chef vid Spaniens finansministerium besökte Finland**

José Antonio Zamora Rodriguez, chef för EU-fonderna vid Spaniens finansmi-

nisterium, besökte Finland 10–11.2.2005 på inbjudan av statssekreterare **Mykkänen**. Deras diskussioner handlade om EU:s strukturfondsreform för åren 2007–2013, närmare bestämt olika finansieringsfrågor samt Finlands och Spaniens målsättningar och synpunkter i samband med reformen. Även de nu pågående målprogrammen diskuterades.

Caroline Haga

■ **Seminarium om det europeiska regionala samarbetet i Bryssel**

Under seminariet i Bryssel diskuterades fem regionala samarbetsteman: samarbete inom inre gränserna, samarbete inom yttre gränserna, den europeiska sammanlutningen inom gränsregionalt samarbete, transnationellt samarbete och interregionalt samarbete. Livlig diskussion väckte kommissionen syn om stödberättigade områden. Motstånd väckte i synnerhet förslaget om att havsöverskridande samarbete skulle begränsas till områden som är högst 150 kilometer från varandra. Kommissionen förvånade alla med anmälan om att inkluderingen av framtida interregionala samarbetsprogram i mål 1 och mål 2 -programmen är valfritt. Tidigare har kommissionen hävdat att alla program borde inkluderas.

■ **Beredningen av strukturfondsperioden 2007–2013 inom inrikesministeriet**

För att bereda nästa strukturfondsperiod tillsattes i slutet av år 2004 två arbetsgrupper inom inrikesministeriet – en för att dryfta den nationella strategiska referensramen och en för att bereda utvecklingen av strukturfondsprogrammets förvaltning. Den förra gruppens arbete utmynnade i beslutet att utan dröjsmål påbörja den officiella strategiberedningsprocessen på möjligast bred front. Den senare gruppens slutrapport ska utgöra diskussionsöppningen för en bred officiell arbetsgrupp som tillsätts i april–maj.

Marikki Järvinen

■ **Utbildningsrunda om förvaltningen av EU-projekt**

Tjänstemännen som jobbar med förvaltningen av mål 1- och 2-programmen inledde året med en rundtur i programregionerna. Utbildnings- och diskussionstillfällen för landskapsförbundens och regionförvaltningsmyndigheternas personal ordnades i Rovaniemi, Tavastehus, St Michels och Seinäjoki. Sammanlagt deltog över 300 personer. Ett avslutande till-

fälle ordnades i Helsingfors 3.3.2005. Deltagarresponsen används för att utveckla den utbildning som ges inom programmen fram till slutet av programperioden. Material kring utbildningen kan beställas av undertecknad per e-post. Tack till alla som deltog!

Tiina Ranta-Lassila

■ **Nytt om Interreg III B och Interact**

Styrkommittén för Interreg IIIB Östersjön sammanträdde 9-10.2004 och godkände 15 projekt i programmets sjätte runda. Den sjunde rundan stängs 7.3.2005. I det justerade programmet ingår två s.k. A-prioriteter, den Nordliga och den Sydliga. Beslut om de första ansökningarna till dessa fattades i januari, då sex projekt inom vardera prioriteten godkändes. I IIIB-programmet Nordlig Periferi, vars uppföljnings- och styrkommitté sammanträdde 16–17.12.2004, har 90 % av projektmedlen redan bundits. Nästa runda stängs 6.3.2005. Inom programmet Interact godkändes 18 projekt på mötet 1–2.12.2004.

Harry Ekestam

■ **Seminarium om granskingsprogram i Warszawa**

I Warszawa hölls 27–28.1.2005 ett internationellt seminarium där Interregaktörer och representanter för olika programförvaltningsmyndigheter diskuterade genomförandet av granskingsprogram både nu och under den kommande programperioden. Finland eftersträvar fortfarande ett instrument som möjliggör mångårig programplanering, motfinansiering samt en gemensam, decentraliserad programförvaltning. Kommissionens synpunkt, som väckte livlig diskussion, är att skapandet av ett enda instrument förutsätter att medlemsländerna går med på att ta ansvar även för finansiering som riktas utanför unionens gränser.

Riitta Abdan

■ **Nytt om NÄRP och Nordregio**

Det sista NÄRP-mötet för år 2004 hölls 7.12.2004 i Köpenhamn. Mötet var främst av informationskaraktär. Bland annat presenterade NÄRP:s representant i ESPON-sekretariatet sin andra rapport för NÄRP. Det enda egentliga beslutsärendet va regionsektorns budget för år 2005, som godkändes med vissa justeringar. Budgetens slutsumma är 29,9 miljoner DKK. Det nya årets första möte

hålls 1.3.2005 i Köpenhamn. Dansken Ole Damsgaard har utnämns till ny direktör för Nordregio. Han tillträdde sin post 1.2.2005.

Harry Ekestam

■ Nya forskningsrapporter inom ESPON-programmet

Inom EU:s regionala forskningsprogram Espo har det till slutet av år 2004 utkommit åtta slutrapporter på olika projekt. I vart och ett av projekten har forskningsanstalter från flera olika europeiska länder deltagit. De färdiga rapporterna är engelskspråkiga och finns på www.espon.lu under 'projects'. Åren 2005–2006 kommer ytterligare 14 slutrapporter att ges ut. Finskspråkiga utvärderingar av de projekt som blivit färdiga publiceras på www.espon.fi före utgången av mars månad.

Ilkka Mella

■ Uppföljningsgruppen för regionpolitiska åtgärder avlade rapport

Uppföljningsgruppen för regionpolitiska åtgärder tillsattes sommaren 2004 för att främja, följa upp och koordinera verkställandet av statsrådets regionala utvecklingsmålsättningar. I december avlade gruppen sin första rapport åt ministerarbetsgruppen för förvaltning och regionutveckling. Huvudpunkterna i rapporten är att de regionpolitiska åtgärderna i stort sett framskrider planenligt, att mer uppmärksamhet bör fästas att stöda regioner som drabbats av plötslig strukturomvandling, och att regionutvecklingen under de senaste åren varit jämnare än under slutet av 90-talet.

Olli T. Alho

■ Basfinansieringen av regioncenter- och stadsprogrammen år 2005

Statsrådet beslöt 24.2.2005 rikta sammanlagt 8 890 000 euro i basfinansiering för år 2005 till genomförandet av regi-

oncenter- och stadsprogrammen. Lejonparten, 8 340 000 euro, tillfaller regioncenterprogrammen. Vid fördelningen av basfinansieringen strävade man särskilt efter att stärka, stadga och sprida specifika goda exempel som uppkommit i fem av programregionerna.

Hanna Paakkolanvaara

■ Regioncenterprogrammet år 2005: fart på nätverksverksamheten

Vid genomförandet av regioncenterprogrammet läggs i år särskild vikt vid tre saker: att förverkliga statsrådets mål för programmets verkningar, differentiera programmet, och få igång nätverksaktiviteter mellan regioncentren. Bland målen för programmets verkningar betonas särskilt regionernas kunskapsutveckling. Differentieringen handlar främst om att vid genomförandet och utvärderingen av programmet bättre kunna identifiera de roller som stadsregioner av olika typer och storlekar spelar. Nätverksbyggandet har redan påbörjats i form av tre tematiska nätverk mellan regioncentren.

Ulla-Maija Laiho

■ Resurscentra främjar regionalt välmående i Sverige

I syfte att utreda förutsättningarna för resurscentra för kvinnor även i Finland företog 15 aktörer från en bred skala finländska organisationer en studieresa till Nyköping 16.–18.2.2005. I Sverige har regionala och lokala resurscentra för kvinnor förekommit sedan början av 90-talet. De främjar kvinnligt företagande på individ-, grupp- och strukturell nivå. Resan var lyckad och bidrog till en klarare bild av hur en finländsk resurscentermodell kunde se ut.

Liisa Horelli och

Annamari Asikainen

■ Prognostisering till stöd för landskapsplaneringen

En jämförelse av våra landskap ger vid

handen att 2000-talet inletts med en relativt balanserad regionutveckling. Flyttningsrörelsen har jämnats ut och arbetslösheten har sjunkit mest i Norra och Östra Finland. Men på sikt är allt större strukturella förändringar att vänta i och med att befolkningen åldras. Det är skäl att förbereda sig, och därför bereds nu verktyg för utvärdering och prognostisering inom ramen för IM:s och landskapsförbundens gemensamma prognosticeringsprojekt. Det är vettigt att utnyttja dessa i landskapsplaneringen.

Ilkka Mella

■ Lappland mer än summan av sina branscher

En debatt pågår om huruvida Lappland för tillfället klarar sig bra ekonomiskt eller inte. Vi varnar för att dra alltför avancerade slutsatser av att omsättningen hos storindustrin i Kemi–Torneåregionen på sista tiden ökat. Man kan inte sluta sig till utvecklingen och välmäendet i en region ur absoluta omsättningssiffror, utan vad som behövs är detaljerade beskrivningar av helheten. Detta försöker vi bidra med i den forskningsrapport som utkommer inom några veckor.

Asko Suikkanen och

Mika Rantaharju

■ Samarbetsprojekt om åldrandets utmaningar klart

Ett samarbetsprojekt om åldrande och innovationsverksamhet, "Ikäätyminen – uhasta mahdollisuudeksi" har blivit klart. Projektet genomfördes av handels- och industriministeriet. Även inrikesministeriets avdelning för region- och förvaltningsutveckling samt Kymmenedals och Norra Savolax förbund deltog. Projektet genomfördes som expertsmedjor där man dryftade åldrandets hotbilder – t.ex. brist på arbetskraft – och möjligheterna att hantera dem genom olika slags innovationsverksamhet. Mer info på www.ennakointifoorumi.fi. Åldrande har på sista tiden dryftats också i bl. a. statsrådets framtidsredogörelse.

Ilkka Mella

Alue-Integraattorin internet-osoite: <http://www.intermin.fi/suomi/integraattori>

TOIMITUS

Julkaisija: Sisäasiainministeriön alueiden ja hallinnon kehittämissosasto • **Vastaava toimittaja:** Tarja Pyöriä, puh. (09) 160 43472, fax (09) 160 44650, e-mail: tarja.pyoria@intermin.fi • **Toimittaja:** Caroline Haga, puh. (09) 160 44501, e-mail: caroline.haga@intermin.fi • **Svensk resumé:** Wilhelm Barner-Rasmussen • **Taitto:** Tuula Kostia • **Tilaukset ja osoitteen muutokset:** Raili Markoff, puh. (09) 160 44532, fax (09) 160 44655, e-mail: raili.markoff@intermin.fi, Sisäasiainministeriö, PL 26, 00023 VALTIONEUVOSTO, julkaisu on maksuton • **Monistus:** Sisäasiainministeriön monistamo